

1 § Statsbudget för 2013

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU10
Statsbudget för 2013.

Kammaren biföll talmannens förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

FiU10 Statsbudget för 2013

Kammaren biföll utskottets förslag.

2 § Avslutning

Avslutning

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Det är i dag dags att uppmärksamma att halva riksmötet 2012/13 är till ända. Hösten har svept förbi i en rasande takt, och här i kammaren har vi sett både debattglädje, debattlystenhet och mycket stort engagemang.

Det har utan tvekan varit en utomordentligt intensiv höst både inrikes- och utrikespolitiskt. Det är framför allt situationen i Syrien och den politiska och ekonomiska utvecklingen i Egypten, Libyen och Tunisien som har dominerat den internationella nyhetsrapporteringen. Utvecklingen i dessa länder har också gjort ett avtryck i riksdagen då frågor om Mellanöstern och Nordafrika har behandlats i ett samlat betänkande under hösten.

Finanskrisen fortsätter att i högsta grad vara påtaglig i Europa, och krisens effekter påverkar såklart även arbetet här i kammaren.

Hösten har som sig bör ägnats åt ett intensivt budgetarbete. Budgeten har stötts och blötts, precis som det ska vara. Partigrupper, partikanslier och utskotten har präglats av detta arbete, som i december inneburit ett

antal mycket sena kvällar i kammaren och otaliga kaffekoppar, i varje fall för egen del under kvällarna.

Ni kanske har noterat en liten förändring i kammarfoajén. Ljusslingor i golvet fick under hösten en del ögonbryn att höjas. En del funderade om det var en hemlig falllucka ner till Riddarfjärden, tidigt julpynt eller någon form av nyinstallerad discobelysning. Det var några av de kommentarer vi har hört från både politiker och journalister. Men, ärade ledamöter, det är endast en markering av ett litet område vid dörrarna som är avsett att inte blockeras för att det ska vara lätt att ta sig in i och även ut ur kammaren.

Avslutningen innebär också att det är dags att tacka av de ledamöter som lämnar riksdagen under hösten. Får jag be Leif Pagrotsky och Mats Gerdau att komma fram.

Leif Pagrotsky kom in i riksdagen år 2002 och har bland annat varit aktiv i kulturutskottet. Leif har en mycket gedigen och bred politisk bakgrund, såväl nationellt som internationellt. Han har varit statsråd i Statsrådsberedningen, handelsminister, näringsminister samt kultur- och utbildningsminister. Enligt många partikamrater var Leif kanske en av socialdemokratiens mest populära statsråd.

Leif, som är ekonom i grunden, har ofta fått beröm för att han har en sällsynt god förmåga att förklara komplexa ekonomiska frågor på ett begripligt sätt. Hans breda kunskaper i kombination med en stor portion ödmjukhet och nyfikenhet gör att han ofta har varit efterfrågad, både inom sitt parti men även internationellt. Ett mycket gott exempel på detta är att den dåvarande grekiske premiärministern Giorgos Papandreou vände sig till Leif för hjälp när den ekonomiska krisen briserade i Grekland.

Leif ska här få riksdagens avgångsmedalj.

(Applåder)

Från en kommunalrådspost i Nacka kom Mats Gerdau in i riksdagen 2006. Med en brinnande energi och entusiasm för skolfrågor placerades Mats i utbildningsutskottet.

Från år 2010 och fram till oktober i år var han gruppleddare för den moderata gruppen i socialutskottet.

Med lyhördhet och iver samt intresse av att lära sig satte Mats sig snabbt in i många svåra och tunga frågor som utskottet behandlar. Han var ofta ute på verksamhetsbesök för att skapa sig en bild av hur politiken aktualiserades i verkligheten. Mats ifrågasättande av hur och varför något är på ett visst sätt samt hans prestigelöshet har gjort honom till en mycket uppskattad och duktig politiker.

Under sina år i riksdagen har Mats särskilt drivit frågor som rör valfrihet inom vård, skola och omsorg.

Några av Mats stora dolda intressen är att resa till nya länder och fotografera. Om ni har vägarna förbi Nacka – kanske en av Sveriges mest spännande kommuner – dit han nu återvänder som kommunstyrelsens ordförande, visar han säkert med glädje upp ett stort antal fotoalbum från Fjärran östern.

Jag ber att få lämna riksdagens medalj även till Mats.

(Applåder)

Sven-Erik Österberg har haft flera tunga uppdrag inom riksdag och regering. Han kom in i riksdagen 1994, och under åren här var han ord-

förande i både finans- och arbetsmarknadsutskottet samt aktiv i bland annat skatteutskottet och konstitutionsutskottet. Sven-Erik var också en mycket uppskattad gruppledare åren 2008–2011. Han har också varit kommun- och finansmarknadsminister samt ledamot av Socialdemokraternas verkställande utskott.

Sven-Erik var mycket drivande i att utveckla socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik och då med särskilt fokus på anställdas arbetsvillkor och arbetsmiljö.

Vi känner Sven-Erik som en jordbunden och mycket trygg person med ett stort intresse även för jakt, skog och mark. Han delade generöst med sig av sina erfarenheter och har varit ett stort stöd för många nya riksdagsledamöter genom åren. Hans vänner vittnar om att han är en mycket god historieberättare som har lättat upp en och annan ganska spänd politisk diskussion med västmanländsk humor. Och vi får hoppas att Sven-Erik tar med sig sin goda humor till sitt nya uppdrag som landshövding i Norrbottens län.

(Applåder)

Den sista september lämnade Liselott Hagberg riksdagen för att bli Södermanlands första kvinnliga landshövding. Liselott kom in i riksdagen år 2002 och har bland annat varit ledamot i konstitutionsutskottet och näringsutskottet. Som politiker engagerade hon sig särskilt i utbildnings- och näringslivsfrågor, frågor som Liselott säger att hon ska fortsätta driva i sin roll som landshövding.

År 2006 valdes Liselott till tredje vice talman, och hon har gjort ett föredömligt arbete i kammaren samt när det gäller att representera Sveriges riksdag som institution i olika sammanhang. Som talman uppskattade jag mycket att arbeta med Liselott, som var en både nitisk och ytterst samvetsgrann medarbetare.

Innan riksdagen var Liselott en välkänd kommunalpolitiker i min hemstad Nyköping. Under 90-talet satt hon i kommunfullmäktige samt i kommunstyrelsen. Hon var även gruppledare för Folkpartiet i kommunfullmäktige. Liselott har haft en aktiv roll inom sitt parti och varit engagerad i valberedningen, kvinnoförbundet samt i förtroenderådet. Hon har också varit mycket aktiv inom Svenska kyrkan.

Vi känner Liselott som en mycket kunnig och påläst politiker med en ödmjuk framtoning och som en person som har nära till skratt.

(Applåder)

Magdalena Andersson har en lång och gedigen politisk bakgrund. Hennes politiska bana började redan på 70-talet i Moderata ungdomsförbundet, där jag lärde känna henne. År 1980 tog Magdalena plats i kommunfullmäktige i Jönköping. Hon var bland annat ledamot i kommunstyrelsen och i ett antal nämnder.

År 2003 kom Magdalena in i riksdagen. Under åren här har hon varit ledamot i socialutskottet och civilutskottet samt ledamot i riksdagens valberedning. Magdalena har också varit ordförande i Moderatkvinnorna. Hon drev särskilt frågor om jämställdhet under sin tid som ledamot.

Vi känner Magdalena som en mycket aktiv och energisk politiker som förutom sitt riksdagsarbete engagerade sig i många sidouppdrag, till exempel som styrelseledamot i stiftelsen Fria Media. Partikamraterna vittnar om att Magdalena har ett mycket stort hjärta. Hon engagerade sig

ofta i sin omgivning, och hennes dörr stod alltid öppen för den som behövde prata.

I september i år utsåg regeringen Magdalena till landshövding i Västerbotten.

(Applåder)

Lars Isovaara har bett att få sin avtackning i samband med vårsessionens avslutning.

Vi önskar våra avgående ledamöter och kolleger lycka till med deras nya uppdrag. De som inte har haft möjlighet att närvara här i kammaren kommer att få sina medaljer i annan ordning.

Ärade ledamöter! Tack för era energiska och entusiastiska insatser som – det måste jag erkänna – någon enstaka gång har varit lite tålmodsprövande för oss i talmanspresidiet!

Jag vill också ta detta tillfälle i akt att tacka gruppledarna och övriga ledamöter i riksdagsstyrelsen.

Jag vill även rikta ett varmt tack till förvaltningen och vår riksdagsdirektör för ett energiskt arbete under delvis kaotiska förhållanden, från tid till annan.

Och jag vill, såklart, önska er alla en god jul och ett gott nytt år.

Men, som sagt, tro nu inte att kammaren stänger igen med dessa ord. Om några få minuter sätter vi i gång med nya spännande interpellationsdebatter som fortsätter även under torsdageftermiddagen. Varmt välkomna till dem!

(Applåder)

3 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:

RiR 2012:24 Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2013 – tydlig och transparent?

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

2012/13:50 till trafikutskottet

5 § Svar på interpellationerna 2012/13:142 och 143 om nedskärningarna i skånsk sjukvård

Anf. 2 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Morgan Johansson och Marie Granlund har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa likvärdig vård i hela landet och vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att nedskärningarna på Skånes universitetssjukhus får nationella konsekvenser.

När det gäller frågan om likvärdig vård i hela landet är hälso- och sjukvårdslagen tydlig med att vård ska ges på lika villkor. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Landstingen och regionerna har en stor frihet och det huvudsakliga ansvaret för finansiering, organisering och utförande av hälso- och sjukvård så att alla invånare har tillgång till en god vård. Denna frihet vill regeringen bevara.

Regeringen tar frågor om jämlik vård på stort allvar och gör flera insatser för att motverka ojämlikhet inom vård och omsorg, bland annat genom särskilda insatser för en mer jämlik vård, ett stärkt patientsäkerhetsarbete och ett arbete för att stärka patientens ställning. Regeringen tar skillnader och ojämlikheter i vården på största allvar och har under flera år drivit på när det gäller utvecklingen av kunskap och när det gäller att synliggöra skillnaderna i vården, bland annat genom bidrag till utvecklingen av öppna jämförelser. Regeringen har också genomfört en särskild satsning på jämlik vård under 2011 och 2012, och i dagarna presenterar regeringen sin strategi för en god och mer jämlik vård.

Den nya patientsäkerhetslagen som trädde i kraft den 1 januari 2011 öppnar upp för helt nya förutsättningar att bedriva en säker vård. Lagen innebär bland annat en förändring i hanteringen av klagomål mot vården. I dag har patienter möjlighet att vända sig till Socialstyrelsen med sina klagomål mot hälso- och sjukvården eller dess personal. Patienterna kan också vända sig till patientnämnderna och framföra sina synpunkter och klagomål.

Regeringen vill också stärka patientens ställning. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska föreslå hur patientens ställning inom och inflytande över hälso- och sjukvården kan stärkas och lämna förslag till en ny patientlagstiftning.

En utgångspunkt för utredarens arbete är att förbättra förutsättningarna för en god och jämlik vård. Utredaren ska bland annat föreslå en modell för systematisk insamling och bearbetning av patientberättelser i klagomåls- och anmälningsärenden för att identifiera bristfälliga rutiner och effektivisera och förbättra vårdprocessen. Redovisning med förslag till ny patientlag ska lämnas senast den 1 juni 2013.

Morgan Johansson och Marie Granlund har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att nedskärningarna på Skånes universitetssjukhus får nationella konsekvenser.

När det gäller rikssjukvården är det Socialstyrelsens uppgift att, med stöd av hälso- och sjukvårdslagen, utreda vilken sjukvård som ska utgöra rikssjukvård samt vid vilka landsting den ska bedrivas. Syftet med rikssjukvård är att koncentrera avancerad hälso- och sjukvård till ett eller två regionsjukhus i landet och på så sätt höja den medicinska kompetensen, stärka patientsäkerheten och öka effektiviteten.

För att bedriva rikssjukvård måste landstinget ha tillstånd från Socialstyrelsen, vilket kan ges efter en grundlig process som kan ta upp till två år. Samordningen av rikssjukvården sköts av Rikssjukvårdsnämnden, RSN, som beslutar vilka typer av verksamheter som ska definieras som rikssjukvård och vilka enheter inom hälso- och sjukvården som får tillstånd att bedriva viss rikssjukvård. I nämnden sitter representanter för landstingen, Vetenskapsrådet, Statens beredning för medicinsk utvärde-

ring och Kammarrätten i Stockholm. Ordförande är Socialstyrelsens generaldirektör.

Region Skåne har tillstånd att bedriva hjärtkirurgi och hjärttransplantationer. Genom tillsynen granskar Socialstyrelsen om människor får de insatser som de har behov av och om vården följer lagarna, till exempel att säkerställa en god kvalitet. Varje år ska också de landsting som har tillstånd att bedriva rikssjukvård rapportera in särskilda kvalitetsdata för uppföljning, och ett år innan tillståndspanoden löper ut görs en genomlysande utvärdering av verksamhetsområdet för att avgöra om verksamhetsområdet ska omdefinieras eller inte. Socialstyrelsen ser för närvarande över arbetet med rikssjukvården.

För mig som socialminister är frågorna om jämlik vård och patientsäkerhet oerhört viktiga, och jag kommer att fortsätta att driva utvecklingen framåt på dessa områden.

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för svaret, men jag får samtidigt säga att jag inte är särskilt nöjd med det. Det är klart att om man frågar socialministern vilka åtgärder han tänker vidta för att de här nedskärningarna inte ska göras och för att kvaliteten inte ska försämrats och han sedan i praktiken, trots sitt långa, långa svar, säger att han inte tänker vidta några åtgärder, då blir man ju besviken.

Situationen för sjukvården i Skåne är mycket ansträngd. Det räcker med att ha följt diskussionen under hösten för att se hur det har utvecklat sig. Socialstyrelsen har fått skärpa kontrollen över Skånes universitetssjukhus och ställa sjukhuset under särskild tillsyn, detta efter uppgifter om att fem patienter har dött till följd av platsbrist.

Häromdagen såg vi att när Skånes universitetssjukhus skulle förklara sig för Socialstyrelsen och göra en riskanalys så skickade man ett yttrande till Socialstyrelsen, där man fick man erkänna att det anställningsstopp som man har genomfört faktiskt kan hota patientsäkerheten. Detta sade man rakt ut i ett yttrande till Socialstyrelsen.

Hemma i Lund är kanske akutmottagningen allra mest ansträngd. År 2008 fanns det 40 fasta läkartjänster. Nu är det 25 fasta läkartjänster kvar. Sex läkare har sagt upp sig bara i år på grund av att belastningen är så stor som den är. Lägg till detta de stora problemen med den sammanslagning mellan Malmö och Lund som verkar ha skett utan någon tanke på hur det ska bli i slutändan.

Det är alldeles uppenbart för dem som följer den här diskussionen att sjukvården totalt sett är underfinansierad i vårt län. Demografin, att människor blir äldre och äldre, gör att vi får ett större och större tryck på sjukvården. Men även det faktum att vi kan göra mer och mer i sjukvården innebär att kostnadsutvecklingen ökar. Det är uppenbart att det behövs mer resurser till sjukvården, och det är man inte i Region Skåne beredd att skjuta till, trots att man har bland de lägsta skattesatserna i landet.

För att få balans i budgeten skulle man, enligt våra beräkningar, behöva göra sig av med ytterligare 800 anställda i Region Skåne. Då kan

man fundera över vilken betydelse det skulle få för kvaliteten i sjukvården.

Är detta då en riksdagsfråga, eller är det någonting som vi bara ska diskutera i Region Skåne? Utgångspunkten i vår interpellation är att Skånes universitetssjukhus har mycket viktiga nationella uppdrag. Man har rikssjukvården för barnhjärtkirurgi, behandling av hjärtfel och hjärt- och lungtransplantationer. Där har man hela landet som upptagningsområde. Dessutom är hela Sydsverige upptagningsområde när det gäller benmärgrtransplantationer och barncancervård.

Detta gör att Skånes universitetssjukhus är en mycket viktig del av Sveriges hela sjukvårdsstruktur. När man då ser att kvaliteten är på väg att försämrats blir detta ett nationellt intresse och inte bara ett skånskt.

Min fråga till socialministern är: När han nu ser vad som håller på att hända, att kvaliteten redan har försämrats och att risken finns att den ska försämrats ytterligare med de stora besparingar som nu sker, är han då beredd att sätta sig in ordentligt i frågan, till exempel genom att åka ned till Skåne och sätta sig med den politiska ledningen och sjukhusledningen och försöka medverka till att ytterligare kvalitetsförsämringar inte sker i Skånes sjukvård?

Anf. 4 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag får också tacka för svaret från socialministern, även om jag nog måste säga att det var ett icke-svar. Socialministern gömmer sig bakom olika myndigheter, men det är ju myndigheterna som redan nu gör sitt jobb och konstaterar att situationen inte fungerar i Skåne.

Precis som Morgan Johansson sade har det här blivit en nationell fråga eftersom Skånes universitetssjukhus också har riksuppdrag och därmed en nationell uppgift.

I Malmö har Socialdemokraterna nu startat en kampanj som heter På liv och död – Rädda sjukvården i Malmö. Det kan låta ganska drastiskt, men det är precis det som det handlar om. Socialstyrelsen kopplar ju samman fem dödsfall på Skånes universitetssjukhus med brist på vårdplatser.

Trots denna mycket skarpa kritik försvinner nu ännu fler vårdplatser i Malmö. Det handlar i år om ungefär 140 platser från universitetssjukhuset.

Som Malmöbo tänkte jag lyfta fram just vad som händer med sjukvården i Malmö. Inom kirurgi, ortopedi, neurologi, kvinnosjukvård, internmedicin, ja, inom snart sagt alla verksamheter drar nu osthylvn fram och det hyvlas. Samtidigt som vården skärs ned ökar Malmös befolkning varje år.

Det här är självklart helt orimligt, och flera verksamhetschefer, bland annat verksamhetschefen för kvinnokliniken, har sagt upp sig för att de inte kan fullfölja sitt uppdrag. Andra har hotats med repressalier efter kritik. Justitiekanslern har precis öppnat ett särskilt ärende med anledning av att de anställda på den onkologiska kliniken som protesterade mot de grava nedskärningarna sedan blev kritiserade av divisionschefen.

De skånska läkarföreningarna skriver i ett yttrande att budgeten med dess besparingar utgör en ren fara för patientsäkerheten.

Prot. 2012/13:48
19 december

Svar på
interpellationer

Mats Ryderheim, chef för Arbetsmiljöverket i Skåne, säger så här: ”Man utnyttjar sin personal så pass radikalt att i slutändan skapar man sina egna patienter.”

54 professorer vid medicinska fakulteten vid Lunds universitet och Skånes universitetssjukhus i Malmö samt prefekter vid Malmö högskola och Malmö läkarförening kritiserar och protesterar mot den flyttkarusell som nu pågår mellan sjukhusen.

De skriver: I slutändan leder det till en fragmentering och allmän försvagning i såväl Malmö som Lund. Strålbehandlingen ska nu flyttas från Malmö till Lund. Ca 1 200 cancersjuka, infektionskänsliga patienter ska transporteras till upprepade behandlingar i Lund.

Väsentlig utbildning av studenter riskerar att inte längre bli möjlig. På sikt finns det en risk att den läkarutbildning som sedan 60 år framgångsrikt bedrivits i Malmö går förlorad, och staden mister sitt universitetssjukhus.

Det här är ord och inga visor.

Den här dialogen är väldigt svår att föra i Skåne. Man gömmer sig även där bakom tjänstemän, och det här är ingen politisk debatt. Det är som sagt ett nationellt ansvar. Regionpolitiker säger som svar på kritiken att det är tidningsankor. Onkologläkare, professorer och verksamhetsansvariga är tidningsankor. Det är så de rubriceras.

Då är min fråga till socialministern: Vilka åtgärder avser socialministern att vidta för att vi faktiskt ska ha en likvärdig vård också i min hemstad Malmö?

Anf. 5 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Precis som tidigare talare vill jag understryka att det är ett riksintresse. Morgan Johansson nämnde några av de specialiteter som finns i Skåne. Patienter från hela landet har möjlighet att komma till Malmö och Lund.

Det är också så att patientsäkerheten i sig är ett riksintresse. Det är inte acceptabelt att människor faktiskt riskerar att dö i Skåne som det ser ut nu – alltså liv som faktiskt skulle kunna gå att rädda – på grund av att vården inte fungerar. Det är inte acceptabelt med en hänvisning till att det är en regional fråga, utan det är ett riksintresse.

Den största bristen är inte kompetens. Kunskapen finns. Problemet är pengarna. Man anslår inte tillräckligt med resurser till vården. Man gör neddragningar och personalnedskärningar, vilket är väldigt allvarligt. Man har hänvisat till att det finns brist på arbetsuppgifter, och det är helt vansinnigt med tanke på de köer som finns, inte minst köer till livsviktig vård. Akuten är ju ett av de viktigaste områdena, att se till att människor som kommer till akuten med akuta tillstånd åtminstone får vård inom rimlig tid.

Det är just platsbristen på akuten som kopplas till de fem dödsfallen. Ett av de här dödsfallen var en tvåårig pojke som hade fått vattkoppor. De flesta barn klarar vattkoppor bra, men i vissa fall kan det bli komplikationer och allvarliga konsekvenser. Den här lille pojken fick åka mellan olika avdelningar och hamnade inte på rätt ställe just på grund av platsbrist. Tyvärr gick inte hans liv att rädda. Det dröjde helt enkelt för lång tid innan han fick rätt vård. Det är bara ett av flera exempel. Det är

inte en acceptabel situation att människor riskerar sitt liv därför att vården inte fungerar.

Det är också så att vissa avdelningar har fått konkreta hot mot sig som har blivit uppmärksammade, till exempel när det gäller strålningen, där Malmöbor tvingas åka till Lund för att få sin livsnödvändiga strålning. Kvinnosjukvården har drabbats väldigt hårt, förlossningsavdelningen inte minst.

Det finns också många patientgrupper som man inte hör så mycket om i debatten men som är lika hårt drabbade, till exempel inom psykiatri. Det är kanske inte den starkaste gruppen i debatten men människor som lider väldigt svårt redan. Det är väldigt många dödsfall kopplade till psykiatri, genom självmord, missbruk och allmän ohälsa. Det är viktigt att de också kommer fram i debatten. När man nu skär så skär man överallt. Det är ingen som skonas från nedskärningarna. Det är viktigt att man lyfter fram alla grupper som drabbas av det här, även ned på vårdcentralsnivå.

Jag vill också gå in lite specifikt på kvinnosjukvården. Det är ju en katastrof. Det har redan tidigare varit ett väldigt tufft läge på förlossningarna. Det är så att kvinnor föder barn när som helst över hela året, dygnet runt. Då är det helt avgörande att det finns tillräckligt mycket personal. Det finns det inte nu. Kvinnor riskerar att bli avvisade och får åka till andra kommuner.

Det är också så att man har infört en löpandebandsprincip. Helst ska man ge sig i väg med sitt barn senast sex timmar efter förlossningen, om det inte är komplikationer. Det är många som menar att det här kommer att leda till att färre ammar sina barn, för det kan ta tid att komma i gång med amningen. Man kan behöva hjälp med det. Och det är bara en av många konsekvenser. Man riskerar också mammornas och barnens liv med den här löpandebandsprincipen, där man inte upptäcker komplikationer.

Anf. 6 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tack för inläggen som är avsedda att beskriva situationen i Skåne! Jag behöver inte säga till de erfarna parlamentarikerna att den här debatten egentligen förs i fel sammanhang. Ska man föra hälso- och sjukvårdsdebatt på den här nivån, med den konkretionen, är det en sak för landsting och för regioner. Det är där som ansvaret ligger. Det här vet Morgan Johansson, det vet Marie Granlund och det vet förstås också Hillevi Larsson mycket väl.

Vad gör vi då på den nationella nivån? Jag försökte beskriva i mitt inledande svar vad som faktiskt görs. Där är det ju så att den stora förändringen, jag skulle säga den största och absolut viktigaste förändringen som har skett inom sjukvården under senare år, är att vi mäter och jämför. Vi publicerar de här fynden som gör att vi kan se skillnader. När vi ser skillnader kan vi vidta åtgärder för att förstärka kvaliteten där det brister, där tillgängligheten är otillfredsställande eller vad det nu kan vara. Det här är någonting som förändrar svensk sjukvård i ganska snabb takt.

Men det här är förstås inte det enda svaret, utan långt fler saker görs.

Prot. 2012/13:48
19 december

Svar på
interpellationer

Jag nämnde strategin för en god och jämlik vård som syftar just till att metodiskt arbeta för att säkerställa att vi har en hög kvalitet överallt, att brister redovisas för att man ska kunna ta itu med dem.

Jag har berättat om patientsäkerhetsarbetet, den nya lagstiftningen som syftar till att tydliggöra situationer, anmäla eller uppmärksamma situationer där någons liv eller någons hälsa har varit i fara eller kunnat komma i fara. Det handlar om ett mer öppet sätt för att avslöja de situationer som vi måste arbeta med för att kunna undvika att ytterligare miss- tag sker.

Jag tangerade också patientens ställning, där väldigt mycket arbete pågår som syftar till att höja kvaliteten och förstärka patientens möjlighet att ställa krav på vården. Där pågår väldigt mycket.

Jag beskrev också att när det gäller rikssjukvården är det profession, myndigheter tillsammans, som väljer ut vad det kan vara. Uppföljningen och tillsynen förstärks men ligger också på myndighetsnivå.

Jag vet självklart att meddebattörerna är angelägna om bästa möjliga vård i Skåne och för skåningarna. Jag tvivlar inte ett dugg på det. Jag tror ändå att det är viktigt att vi särskiljer vad som är den nationella nivåns ansvar och vad som är upp till regioner och landsting att ansvara för.

Den nationella nivån har ett ansvar för övergripande lagstiftning. Vi har ett ansvar för budgetmedel. Vi har ett ansvar, som vi använder rätt aktivt, när det gäller att sätta i gång processer som leder till bättre fungerande vårdkedjor så att människor inte hamnar mellan stolar, eller vad det nu kan vara där vi ser betydande värden genom statliga insatser. Och vi har våra myndigheter som till exempel bedriver tillsyn för att slå ned på det som är fel. Ytterst kan de stänga verksamheter om säkerheten skulle hotas, annars komma med utdömanden av viten eller påpekanden som gör att man höjer lägstanivån och att säkerheten ska kunna garanteras för alla människor som är beroende av vård i vårt land.

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Precis som jag kunde förvänta mig vill Göran Hägglund bara två sina händer och säga att det inte är hans ansvar. Det är landstingens ansvar.

Vi har en hälso- och sjukvårdslag vars syfte är att medverka till att det blir en god och likvärdig vård över hela landet. Det finns ett sjukhus i Skåne med ett nationellt uppdrag inom sina specialiteter, som jag berörde i mitt tidigare inlägg. Om kvaliteten går ned där påverkar det hela landet. Då säger Göran Hägglund att det inte är hans ansvar. Det är landstingens ansvar.

Vad ska vi med en socialminister till som inte bryr sig om sjukvården och som inte reagerar när han ser utvecklingen? Det behövs knappast en socialminister på Socialdepartementet. Det kunde vara en docka där i stället, eller en telefonsvarare med ett inspelat meddelande: Vid eventuella frågor om sjukvården vänd er till närmaste landsting.

Så kan det inte fungera. Det måste finnas ett politiskt ansvarstagande också på nationell nivå när det ser ut som det gör.

Socialministern har ett övergripande ansvar för att se till att det fungerar. Dessutom har han ett speciellt ansvar när det gäller de stora sjuk-

husen som bedriver rikssjukvård. Dessutom har han väl rimligen också ett ansvar för att se till att den generella välfärdspolitiken fungerar. Om man tillåter att sjukvårdens kvalitet försämras ligger systemskiftet bakom hörnet. Då kommer fler och fler människor att dra slutsatsen att de inte kan lita på sjukvården i Sverige utan i stället måste teckna privata sjukvårdsförsäkringar. Det är vad som väntar runt hörnet. Förtroendet för välfärdspolitiken undergrävs. Det borde rimligen också socialministern vara intresserad av att diskutera.

Fackens kritik av budgeten är mycket stark. Vi vet att kvaliteten har försämrats. Om vi ska fråga oss vad som väntar bakom hörnet har de skånska läkarföreningarna uttalat att 1 miljard i neddragningar på sjukvården kommer att innebära påfrestningar som de hittills bara sett början av. De kommer inte att klara vare sig volymen, kvaliteten eller patientsäkerheten på den nivå som finns i dag om budgeten går igenom. Det handlar om vad som ligger bakom hörnet för Region Skåne.

Det är stenhård kritik. Chefer har avgått för att de inte längre kan ta ansvar för verksamheten. Sedan säger socialministern att frågan inte är hans ansvar utan Region Skånes. Han bryr sig inte om hur det ser ut. Han är inte ens beredd att ge ett svar på min fråga.

Är socialministern beredd att åka ned till Skåne, sätta sig med regionledningen och sjukhusledningen och gå igenom frågorna nu när de har kommit upp på nationell nivå? En aktiv socialminister ska väl göra det? Jag begär inte att Göran Hägglund ska detaljstyra saker och ting, men jag begär att socialministern, Sveriges regering, ska engagera sig när diskussionen är uppe på den nivå som den är.

Dessutom är Göran Hägglund inte bara socialminister, utan han är också ordförande för Kristdemokraterna. Det är hans partivänner som är med och styr i Region Skåne. Det finns två vägar att gå om han vill påverka. Han kan göra det som både socialminister och partiledare för Kristdemokraterna. Han kan formellt eller informellt tala med sina partivänner, som nu är på väg att försämra sjukvården i Skåne på ett sätt som är fullständigt oacceptabelt.

Jag skulle vilja att Göran Hägglund i sitt nästa inlägg svarar på frågan om han är beredd att åka ned till Skåne, sätta sig in i frågan och träffa de ansvariga politikerna och tjänstemännen och fråga hur de ska klara av att upprätthålla en god kvalitet i sjukvården med nu liggande budgetförslag.

Anf. 8 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag får tacka socialministern för det andra svaret, även om det inte gjorde mig på något sätt gladare som Malmöbo. Socialministern gömmer sig bakom tal om vad Socialstyrelsen ska göra och så vidare. Men Socialstyrelsen har gjort vad de ska göra, och de har satt Skånes universitetssjukhus under lupp. Det kan ju misstänkas att fem människor har dött på grund av platsbrist. Det är ett faktum.

Problemet är att landstingspolitikerna i Skåne inte vill diskutera frågan, och socialministern vill inte göra det. Jag anser att båda har ett ansvar. Självklart har politikerna i Skåne ett ansvar för detta eftersom sjukvården är landstingskommunal. I och med att det ska finnas en nationell likvärdighet och att Skånes universitetssjukhus har nationella uppdrag, som Morgan Johansson tidigare har redogjort för, är detta också en nationell fråga. Vi har en lag som säger att sjukvården ska vara likvärdig.

Anser socialministern att sjukvården är likvärdig? Anser socialministern att Malmöborna får den sjukvård som de har rätt att kräva?

Socialministern hänvisar till patientsäkerhetslagen. Jag vet inte om det är någon mening med att 1,2 miljoner skåningar i förebyggande syfte skickar in ansökningar. Socialministern talar bara om vad som kan göras vid felbehandling eller den typen av händelser i efterhand. Men det måste finnas något förebyggande. Det här är ett systemfel. Det saknas 900 miljoner kronor i budgeten. Landstingsrådet Pia Kihlström slår sig för bröstet och säger att Skåne har den lägsta landstingsskatten i Sverige samtidigt som sjukvården havererar.

Detta borde, precis som Morgan Johansson var inne på, föranleda samtal. Det är de borgerliga som styr i Skåne. Samtalen ska utvärdera om det är okej att göra så. Sammanslagningar genomförs utan någon som helst offentlig debatt. De stora folksjukdomarna kan inte behandlas på ett adekvat sätt i bland annat Malmö. Det är det faktumet vi står inför.

Onkologer protesterar, professorer protesterar och Arbetsmiljöverket protesterar. Justitiekanslern har tagit sig an ett ärende. Räcker inte det för att socialministern måste inse att det är något som inte står rätt till? Det är inte var dag som den typen av människor går ut i medierna och attackerar den politik som förs. Det här är verkligen allvar.

I mitt tidigare inlägg hann jag inte med att redovisa ytterligare pågående saker. Nu tar jag upp frågor som är av nationell karaktär. Det finns vårdcentraler som läggs ned också i Malmö. Det är i de områden där de fattigaste människorna bor, och så vidare. Men jag väljer att inte ta upp vårdcentralerna eftersom de är en landstingskommunal fråga. Men dessa andra frågor är nationella.

Sjukskrivningarna ökar. Varannanhelgtjänstgöring återinförs. Personalen demonstrerar, och anställningsstopp slår blint över verksamheten. På förlossningen saknades för en tid sedan var tredje undersköterska och flera barnmorskor. Familje-BB har stängts, och förlossningen tvingades nyligen till tillfälligt intagningsstopp. Det här är mot en akut verksamhet.

Då återstår min fråga som jag inte har fått svar på: Anser socialministern att Malmöbor har tillgång till en likvärdig sjukvård? Ja eller nej.

Anf. 9 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Självklart är detta i första hand en regional landstingsfråga. Men när det går så långt att människors liv riskeras blir det faktiskt en riksfråga. Precis som har nämnts tidigare finns vid Skånes universitetssjukhus uppdrag som gäller för hela landet. Därigenom blir det hela en riksfråga.

Vi kämpar även på regional nivå, men vi måste också kämpa på riksnivå när människors liv inte bara är i fara utan offras. Det finns flera fall, fem det senaste året, som direkt kan kopplas till platsbrist på akuten. Det är de fall som har klarlagts, men det finns säkert också ett mörkertal.

Det här är en ohållbar situation för patienterna och för personalen. Personalen är helt förtvivlad och ber förgäves om hjälp. De har inte möjlighet att vara lediga, utan sparade semesterdagar staplas på varandra. Människor som jobbar inom vården är utmattade. Det är också i längden ett hot mot patientsäkerheten att människor är så trötta och överarbetade så att fler misstag begås.

Det är mycket allvarligt att chefer som har protesterat mot situationen har fått reprimander. Det är ett brott mot meddelarfriheten, så det är en mycket allvarlig situation. Man kan ta avdelning för avdelning, men på barnakuten i Malmö till exempel finns det en enda barnläkare som ska ta hand om barnen. När det kommer in nya barn akut som kan vara väldigt illa däran tvingas personalen lämna de andra barnen, som kan kräva mycket tillsyn. Cheferna säger rent ut: Det här riskerar säkerheten. Mäniskor riskerar att dö på grund av situationen.

Därmed blir det ett riksintresse, och jag hoppas verkligen att socialministern gör vad han kan för att rädda liv som nu är i fara.

Anf. 10 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag var lite tveksam till att ge mig in i debatten. Det är naturligtvis rätt som socialministern säger att Skånes sjukvård ska diskuteras i Skåne. De har ett ansvar för att leverera en god sjukvård till sina medborgare, ta ut den skatt som krävs och erbjuda vård efter behov enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Samtidigt förvånas jag över att socialministern inte är lite mer upprörd. Jag känner själv att det kokar i mig när jag hör ledamöter från Skåne beskriva det som händer. Hur kan man bara luta sig mot patientsäkerhetsstrategier, ambitioner och målsättningar när vi pratar konkret? Fem dödsfall kopplar Socialstyrelsen ihop med neddragningarna av vårdplatser i Region Skåne. Man sätter Skånes universitetssjukhus under särskild tillsyn därför att man befärar att detta kan komma att upprepas.

Vi kan diskutera patientsäkerhet i den här kammaren till förbannelse utan att det hjälper om vi inte kan ta på allvar en väldigt allvarlig situation. Det är nu som det kanske finns möjlighet att göra någonting så att de fem dödsfallen inte blir sex eller sju eller vårdskadorna blir allt fler.

Jag tycker att det finns anledning för socialministern att reflektera över det faktum att vi inte bara talar om den skånska sjukvården för de skånska medborgarna – om man nu kan vara skånsk medborgare. Vi talar om en nationell angelägenhet. Delar av den vård som erbjuds är av nationellt intresse. Jag tycker i alla fall att det är ytterst angeläget.

Vi diskuterar i den här kammaren vårdgaranti och kömiljarder. Det skulle kunna vara frågor som var helt ointressanta för kammaren. Det är väl upp till varje landsting att se till att man får vård i tid. Men här engagerar sig en majoritet i kammaren. Socialdemokratin drev igenom vårdgarantin; nuvarande majoritet har drivit igenom en kömiljard. Jag har många gånger i den här kammaren sagt att det finns för- och nackdelar med de båda. Men helt uppenbart har det funnits ett nationellt intresse av att hantera en sådan sak som vårdköer. Då gör regeringen en överenskommelse med SKL i stort och smått.

Min fråga till socialministern är, i likhet med tidigare debattörers: Finns det verkligen ingenting som socialministern sitter och funderar på? Är det ingenting som skulle kunna göras? Är det här verkligen bara en fråga att lämna över till landsting och regioner själva och se hur det går? När frågan hamnar på Socialstyrelsens bord är det ett misslyckande. Det är ett otroligt misslyckande att det kommer in klagomål som man inte klarar av att hantera därför att man inte har resurser nog. Vi måste göra allt vi kan för att det inte ska hamna klagomål hos Socialstyrelsen och att det inte ska finnas vare sig dödsfall eller patientskador att rapportera om.

Jag vill bara understryka och upprepa de frågor som ställts från tidigare debattörer: Har Socialstyrelsen några ambitioner att försöka bidra till en förändring av den utveckling vi nu ser i Skåne? Den bekymrar i alla fall mig väldigt mycket. Bekymrar den socialministern?

Anf. 11 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Några av inläggen har börjat ungefär så här: Som förväntat vill Göran Hägglund inte tala om i detalj hur det här ska lösas. Vad ska vi ha en socialminister till?

Svaret är som väntat: Sverige har en ordning där vi har olika politiska nivåer som har ansvar för olika saker. Det är inte vi på den nationella nivån som bedriver sjukvård, utan den bedrivs av vårdens huvudmän. Det ligger på den regionala nivån, på landstingsnivån. Så ska ansvarssituationen vara. Jag tror att det är viktigt att klargöra det.

I den här kammaren har vi ett antal gånger diskuterat sjukvården i Västerbotten och den ilska som finns upptänd hos människor som bor i Västerbottens inland när det gäller avstånd till sjukvård, möjligheter till sjuktransporter, ambulanser, tillgång till läkare och den vrede som man där känner över landstingsledningen i Västerbotten. När jag ställs inför den här situationen säger jag: Det är en fråga för politikerna i Västerbotten. Jag vägrar att tro att socialdemokratiska eller andra politiker i Skåne är så valhänta att de inte lyckas få till stånd en vettig politisk debatt i Skåne om skattenivåer, om vårdens innehåll, hur man ska utveckla, förbättra och så vidare. Det är självklart det vi har den regionala nivån till, att debattera och fatta beslut i den här typen av frågor. Det är väljarna som så småningom dömer av det. I det här fallet fick majoriteten ett förnyat förtroende, och det kommer att provas igen 2014.

En av frågorna här lydde: Är statsrådet beredd att åka till Skåne och medverka till en lösning? Jag vågar nog påstå att jag har rest mer än någon annan socialminister för att föra dialog med landstingsledningarna. Vi har kört några varv hittills, och vi kommer att fortsätta. Jag kommer att träffa skåningar igen, jag kommer att träffa västerbottningar och jag kommer att träffa jämtar och smålänningar för att diskutera utifrån ett antal punkter som vi har och utifrån den situation som råder i respektive län. Det kommer jag att fortsätta att göra för att fånga in synpunkter men också för att dela med mig av det som jag tycker att vi behöver sätta fokus på.

Marie Granlund frågar: Får Malmöbor likvärdig vård? Ja, Malmöbor ska ha likvärdig vård. Men vore det så att vi visste att vi hade en likvärdig vård i Sverige skulle vi inte behöva starta de projekt som vi nu gör som handlar om en strategi för likvärdig vård. Det finns skillnader. Människor kan behandlas på olika sätt på grund av ålder, på grund av etnicitet, på grund av socioekonomisk bakgrund eller geografiska skillnader. Det här är ett jätteproblem som vi måste jobba med. Jag föreställer mig att det även i Skåne finns skillnader i hur folk bemöts, behandlas eller tas om hand inom vården. Det är någonting som vi ska jobba idogt med för att komma till rätta med. Det är inte acceptabelt. Det är inte i enlighet med de lagar som vi har på det här området.

Vidare frågar Marie Granlund om åtgärder för en likvärdig vård. Jag har berättat att det handlar bland annat om öppna jämförelser, om kvalitetsregister och strategin för god vård för att säkerställa att vi får en god

och jämlik vård för alla människor oavsett var i landet de bor. Det är politikens uppgift. Jag har en uppgift, men kom ihåg att vi måste ha en vettig fördelning så att landstings- och regionnivån gör det som de ska göra. Sedan ska vi på olika sätt vara ett stöd.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 12 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Göran Hägglund fortsätter att rida på sina formfrågor. Jag vill bara påminna om att jag själv varit statsråd på Socialdepartementet. Jag hade ansvar för en del frågor som rörde kommuner och socialtjänsten. Dessutom har jag suttit fyra år i konstitutionsutskottet. Jag vet utmärkt väl var gränserna och linjerna går mellan olika nivåer i det svenska samhället. Men jag har aldrig haft en så snäv definition på hur man ska agera som politiker som Göran Hägglund uppenbarligen har. Så fort det är någon annan som är huvudman ska staten helst inte lägga sig i.

Att socialministern inte förstår allvaret i det här framgår när han gör en jämförelse med Västerbottens inland. I Skåne har vi alltså fem dödsfall till följd av platsbrist. Vi har en situation där Socialstyrelsen ställer Skånes universitetssjukhus under särskild tillsyn. Vi har ett läge där Region Skåne har medgett att patientsäkerheten i vissa avseenden är hotad. Det är en helt annan karaktär på den situationen än på de flesta andra i olika områden i landet i övrigt.

Så säger socialministern: Nej, jag vill inte göra mer, för vi håller på att starta våra projekt. Det finns ett talesätt som säger att medan gräset gror dör kon. Medan du håller på att starta dina projekt fortgår nedskärningarna och kvalitetsförsämringarna, hur många projekt du än startar.

Vidare säger ministern: Jag åker gärna runt och reser, och jag reser jättemycket. Det är inte säkert att du är den socialminister som har rest mest, som du påstår. Det tror jag faktiskt inte på.

Varför kan du då inte bara säga ”När jag nu hört detta i riksdagen, då tänker jag åka till Skåne och sätta mig ned med ansvariga tjänstemän och ansvariga politiker”? Varför kan du inte göra det, om du ändå är ute och reser så mycket – när du nu har hört hur läget är?

Det beskedet skulle jag vilja ha från socialministern.

Anf. 13 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag måste säga att man blir lite uppgiven. Jag upplever inte att socialministern tar de problem som finns på allvar utan raljerar och säger: Då är det väl likadant i något annat landsting. Och så är det en evinnerlig diskussion om vem som ska göra vad.

Vi har ju en hälso- och sjukvårdslag som säger att det ska vara en likvärdig vård. Vi har dessutom universitetssjukhus i Skåne som har nationella uppdrag. Det är väldigt sorgligt när man inte lyssnar på dem som sliter varje dag i den skånska och malmöitiska sjukvården och som uppenbarligen är mycket oroliga.

Det är 54 människor som går ut och talar om flytten av strålningsverksamhet och annan verksamhet till Lund, så att det blir en koncentration, och säger att den kommer att försämma sjukvården i både Lund och Malmö. Det är onkologer som går ut och protesterar, och när de här varit ute och protesterat får de en åthutning av divisionschefen.

Vi pratar om mycket allvarliga saker som inträffar hela tiden. Arbetsmiljöverket säger att den arbetsmiljön skapar nya patienter, som i dag finns i den skånska sjukvården.

Men socialministern säger över huvud taget ingenting med någon känsla. Får det gå till på det här sättet? Det finns annars en besparingspotential: Man behöver inte ha någon sjukvårdsminister om det över huvud taget inte finns en möjlighet att uttrycka en åsikt i denna fråga, om det är rätt att socialministerns partikamrater sitter och gör detta i Skåne.

Sjukvården är inte likvärdig längre. I min hemstad Malmö, där utbildningsbakgrunden är låg och där det är väldigt många olika utmaningar att ta tag i, ska man alltså inte heller ha en likvärdig sjukvård. Det är absolut inte acceptabelt.

Anf. 14 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Att ens ta upp problematiken i Västerbotten i sammanhanget känns som ett ansträngt försök att blanda bort korten och försöka tala om politiska majoriteter.

Tro mig: I Västerbotten är man väldigt bekymrad över hur man ska klara av att erbjuda den goda och jämlika sjukvård som man skulle vilja ge. Att jämföra en glesbygdsproblematik med något som är allt annat än glesbygdsproblematik – medvetna neddragningar i ett område som är Västerbottens motsats, nämligen tätort med stor befolkning och dessutom befolkningstillväxt – ter sig ganska märkligt, måste jag säga.

Jag kan försäkra socialministern att om jag hade varit i socialministerns kläder hade jag inte alls dragit mig för att ägna tid åt en sådan här fråga, att åka dit på besök, att faktiskt ha en uppfattning, att låta mig engageras och uppröras, när regeringens egen myndighet ställer Region Skåne under särskild tillsyn eftersom man är bekymrad över situationen. Det är inte heller så att Region Skånes politiker verkar särskilt upprörda själva och säger: Nej, men vänta nu – nu har vi fått så stora anmärkningar från Socialstyrelsen att vi drar i nödbromsen och tänker till ett tag. Situationen verkar bara förvärras.

Jag ska med glädje sätta mig in ytterligare i situationen och med glädje återkomma i kammaren till den, för jag tycker att det är anmärkningsvärt att Sveriges riksdag fattar beslut om vårdgarantier, kömiljard och hälso- och sjukvårdslagar men struntar i konkreta situationer, när vi ser att vården riskerar att inte hjälpa utan faktiskt skada människor.

Jag återkommer än en gång till detta: Fem dödsfall kan sannolikt kopplas ihop med de medvetna neddragningar som är gjorda. Jag vet inte om de saknar en förändring av utjämningsystemet för att få resurserna att räcka till. Det kan möjligen socialministern få reflektera över. Men det känns som om det är mer medvetet än så.

Min fråga är för sista gången: Kommer socialministern att engagera sig i ärendet Skåne och Socialstyrelsens särskilda tillsyn över Skåne eller är det något som andra ska sköta?

Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Vi har fört en diskussion som rör kvaliteten i den svenska hälso- och sjukvården och har konstaterat att vi har olika nivåer där ansvaret ligger på olika sätt. Jag tror att det är viktigt att socialministern, vem det än är, har ett ansvar för att sköta sin nivå och uppgifter-

na som ligger på den nivån och att stötta nivåerna under i det här fallet, regioner och landsting, att göra sitt arbete på bästa möjliga sätt.

Jag tror att det bästa stöd vi kan ge är att ha ett systematiskt arbete som går ut på att bland annat förbättra patientsäkerheten, öka tillgängligheten och arbeta för en god och likvärdig vård över hela landet, en jämlik vård över hela landet.

Om man som minister inte gör vissa insatser innebär det inte att man är passiv inför det som händer. Vi har myndigheter som är tillsatta för att utföra vissa saker. En del ligger under Socialdepartementet, en del under andra departement, och vissa andra har nämnts, till exempel Arbetsmiljöverket, som finns i andra sammanhang. De har tillgång till kraftfulla instrument, om det krävs för att säkerställa en god arbetsmiljö eller, för Socialstyrelsens del, en god vård utifrån patientsäkerhetskriterier och en rad andra saker som man använder när man följer upp den svenska hälso- och sjukvården.

Jag kan försäkra alla inblandade att jag fortsatt kommer att arbeta mycket hårt för att säkerställa att vi ständigt förbättrar vården för alla människor oavsett var de bor, i Skåne, Västerbotten, Kalmar eller Småland. Överallt behöver vi genomföra det arbetet.

Jag kommer självklart också att noga följa vad som händer i Skåne. Där bor många människor. Vården ska upprätthållas på en hög nivå över hela landet, herr talman.

Detta är mitt sista anförande för året, och jag ber att få önska talmanen, medarbetarna i kammaren och alla ledamöter en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 2012/13:123 och 164 om EU:s svaveldirektiv

Anf. 16 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter, ärade åhörare! Sven-Erik Bucht har frågat infrastrukturministern vad hon och regeringen avser att vidta för åtgärder för att säkerställa svensk industris konkurrensförmåga med anledning av att kraven i EU:s svaveldirektiv enligt hans åsikt inte är konkurrensneutrala. Hans Hoff har frågat näringsministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att minska de negativa effekter som EU:s svaveldirektiv innebär för svensk exportindustri. Interpellationerna har överlämnats till mig.

Herr talman! Bakgrunden till att svaveldirektivet har ändrats är att Internationella sjöfartsorganisationen, IMO, hösten 2008 ändrade de enligt Marpolkonventionen globalt gällande kraven för svavelhalt i marina bränslen. Motivet till ändringen var de stora miljö- och hälsoeffekter som sjöfartens utsläpp har. Enligt en dansk studie från 2011 antas sjöfarten ha orsakat knappt 50 000 förtida dödsfall per år i Europa omkring millennieskiftet. Trots de nya reglerna ökar detta antal totalt sett till 53 500 omkring 2020, men i norra Europa blir det en minskning, då vi har strängare regler. Socialstyrelsen har beräknat att vi i Sverige har ca 3 000 förtida

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

dödsfall per år på grund av luftföroreningar. Vi har också ett stort antal onödiga allergifall på grund av luftföroreningar.

IMO:s krav har trätt i kraft och är gällande internationell rätt, som Sverige är förbundet att respektera. Ledtiden för näringslivet att anpassa sig till de skärpta kraven har därmed varit drygt sex år. Ändringen av svaveldirektivet innebär konkret att EU-rätten nu överensstämmer med internationell rätt.

IMO:s beslut innebär att det i de så kallade svavelkontrollområdena i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen får användas endast marina bränslen som har en svavelhalt om högst 0,1 procent från och med 2015. Motsvarande regler gäller runt kusterna vid USA och Kanada. Utanför svavelkontrollområdena skärps kraven först 2020 och då till 0,5 procent svavel i bränslet. Som ett alternativ till renare bränslen kan redarna välja att använda utrustning som renar rökgaserna i motsvarande grad. Man kan jämföra med katalysatorer på bilar. Några möjligheter till generella undantag finns varken i IMO:s beslut eller enligt EU-direktivet.

Sveriges tydliga position under förhandlingarna var att de krav som ska gälla inom svavelkontrollområdena borde gälla på samtliga farvatten inom EU och från samma år, det vill säga 2015. Det hade varit positivt både för miljön och för konkurrensförhållandena och för alla EU-medborgares hälsa, inte minst viktigt med tanke på föregående interpellationsdebatt. Länderna utanför svavelkontrollområdena gjorde dock kompakt motstånd mot förslaget.

Kommissionen har i anslutning till direktivet tagit fram en så kallad verktyglåda vilken redovisar de möjligheter som finns att erhålla stöd för bland annat introduktion av ny teknik. Regeringen har även stött svenska ansökningar om så kallade TEN-T-medel som gällt utveckling av ny teknik. På mitt initiativ togs det i direktivet in en uppmaning till EU-kommissionen att utarbeta ett stödprogram som motsvarar flygsektorns så kallade Clean sky-projekt. Det innebär att kommissionen ska bjuda in de berörda näringslivsaktörerna till att samfinansiera viktiga utvecklingsprojekt som ligger en bit från marknadsintroduktion.

Regeringen är väl medveten om de stora utmaningar inom bland annat miljöområdet som sjöfartsnäringen står inför, varför vi inom kort kommer att presentera en handlingsplan för att stärka sjöfartsnäringen. Svensk sjöfartsnäring ligger i framkant redan i dag vad gäller miljöförbättringar och bör även fortsättningsvis göra så.

Regeringen är samtidigt medveten om att de skärpta kraven på svavelhalten i SECA-områdena som följer av IMO:s beslut kan påverka frågor om handelsneutralitet och kostnaderna för svensk basindustri och sjöfartsnäring. Det är mot bakgrund av detta viktigt att poängtera att regeringen lägger stor vikt vid ett förbättrat näringslivsklimat. Inom närings- och miljöpolitiken arbetar vi med en mängd frågor för att utveckla och stärka svensk industri och samtidigt värna miljön. Sjöfartsnäringen såväl som den svenska basnäringen har fått sänkt arbetsgivaravgift och sänkt bolagsskatt de senaste åren. En ytterligare bolagsskattesänkning till 22 procent träder i kraft den 1 januari 2013. I budgetpropositionen har regeringen aviserat ytterligare forsknings- och innovationssatseringar, inklusive energiforskning. Förstärkningarna uppgår till ca 12 miljarder över fyra år. Ett särskilt fokus riktas bland annat mot utveckling av förnybara drivmedel.

Regeringen bedömer inte statsstöd som en långsiktig lösning för sjöfartsnäringen. I stället ska satsningar göras på forskning inom miljöteknik och stöd till diverse TEN-T-projektansökningar som gäller miljöteknik och alternativa bränslen.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 17 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret som jag måste säga var intetsägande och inte gav svar på min fråga.

Lite förvånad blir jag faktiskt över att det är miljöministern som svarar på interpellationen. Jag hade ställt den till infrastrukturministern, och kollegan Hans Hoff hade ställt sin interpellation till näringsministern. De frågor som vi har ställt berör faktiskt deras områden. Men man kanske inte ska vara förvånad. Det kanske är så att det finns en djup oenighet i regeringen kring de här frågorna. Lite så känns det, att det är en besvärlig fråga som vissa ministrar inte vill ta i. Miljöministern tar dem men lämnar inte svar.

Herr talman! Det här är en mycket allvarlig fråga för svenskt näringsliv. Svaveldirektivet snedvrider konkurrensen. Och behovet av sjöfart i svenskt näringsliv är väldigt stort.

Egentligen skulle man ställa frågan än en gång till statsrådet, men jag avstår. Jag konstaterar att regeringen inte har några åtgärder för att komma till rätta med konkurrensproblematiken.

Herr talman! Det nya svaveldirektivet, som införs 2015, slår väldigt hårt mot svensk sjöfart och svenskt näringsliv. Inom det så kallade svavelkontrollområdet, som omfattar Östersjön, delar av Nordsjön och Engelska kanalen, är det redan i dag betydligt hårdare krav än i övriga Europa. Gränsvärdet är för oss 1 procent och 3,5 procent för Europa i övrigt. Det nya för oss blir 0,1 procent. I övriga Europa fortsätter man att ha 3,5 procent och tar ned det först 2015.

Herr talman! Låt mig först slå fast att sjöfarten, som alla andra branscher, måste fortsätta att minska sina svavelutsläpp. Det råder ingen oenighet om att man ska minska dem. Men att ha totalt olika utsläppsregler som ökar skillnaderna gör att svensk sjöfart och svenskt näringsliv får stora problem. Det snedvrider konkurrensen och får allvarliga effekter för vårt näringsliv. 90 procent av vår export går på sjöfart, och vi är ett exportberoende land. Detta slår hårt mot landet Sverige.

Vi vet alla också att direktivet som är antaget inte går att ändra; det står fast. Men när man frågar regeringens ansvariga ministrar, infrastrukturministern och näringsministern, kommer de inte. De uteblir och skickar miljöministern, och hon har inga svar. Hon hänvisar till en verktygslåda och hon hänvisar till statistik som visar att 3 000 människor i Sverige dör årligen. Menar ministern verkligen att svenskt näringsliv har ihjäl 3 000 människor därför att vi har det svaveldirektiv som vi har i dag?

Herr talman! Det finns anledning att belysa historien, då man inte får något svar. Det var tjänstemän på Sjöfartsverket som förhandlade. Dåvarande ansvarig minister, Centerpartiets statsråd och infrastrukturminister Åsa Torstensson, var inte där. Tjänstemän fick ta förhandlingarna. Någon politisk företrädare fanns över huvud taget inte med i en så viktig förhandling som det var fråga om. Det är bedrävligt illa skött av regeringen.

Det är därför som vi är här i dag: passivitet från regeringen då och samma passivitet upplever vi i dag.

Anf. 18 HANS HOFF (S):

Herr talman! De nya svavelreglerna som införs 2015 kommer att ha en positiv inverkan på naturen och på många människors hälsa och välbefinnande. De nya reglerna innebär att fartyg som trafikerar svenska farvatten måste sänka sina gränsvärden för svavel i bränslet från 1 till 0,1 procent. I övriga Europa kommer gränsvärdet att vara fem gånger högre och införas först 2020.

Konstitutionsutskottet gav det tidigare statsrådet Åsa Torstensson kritik för den bristfälliga hanteringen av frågan som ledde fram till detta beslut i IMO. Frågan var över huvud taget inte politiskt behandlad, inte av riksdagen eller av regeringen, trots att regeringen hade lång tid på sig att reagera på förslaget.

I september 2011 skriver statsråden Catharina Elmsäter-Svärd och Ewa Björling i Svenska Dagbladet: Då basindustrin har global konkurrenskraft innebär de skärpta kraven att upp till 20 000 jobb i den norrländska landsbygden riskerar att försvinna. Med detta som bakgrund konstaterade Elmsäter-Svärd och Björling att regeringen inte kunde acceptera EU:s svaveldirektiv, men det gjorde regeringen senare.

När man skärper kraven borde självklart samma regler gälla globalt. Åtminstone borde reglerna vara desamma för alla länder i EU. Då hade miljövinsterna varit än större, och då hade regeringen inte försämrat svensk exportindustris möjligheter att konkurrera.

Oavsett tidigare hantering är svaveldirektivet nu en verklighet som regeringen måste hantera så att införandet blir kostnadsneutralt för den svenska exportindustrin.

Orderingången i svensk industri är i dag svag, och antalet varsel har ökat dramatiskt under hösten. Ledarna för de stora svenska exportföretagen har i ett brev till statsministern skrivit: Att i nuläget införa en ekonomisk belastning på industrin på 13–28 miljarder kronor årligen kommer att ge kraftigt negativa effekter på investeringsklimatet och öka risken för fortsatt utslagning i ett läge där samhällsekonomin ändå blir svagare på grund av den utdragna finanskrisen i Europa.

Dessa företagsledare har i dag och den kommande tiden att besluta om investeringar för miljardtals kronor. De ska besluta om investeringar, neddragningar eller kanske till med nedläggningar. De måste få besked om de ska räkna in i sina kalkyler att kostnaden för produktion i Sverige ska öka med mellan 13 000 och 28 000 miljoner kronor per år.

Herr talman! Regeringen måste i dag ge besked, inte till mig – jag är en helt oviktig person i detta sammanhang och i de flesta andra också – utan till de företagsledningar som med stort intresse och med stor förhoppning följer dagens debatt på datorn. De måste få ett besked som klargör om de inför beslut om investeringar i Sverige ska räkna med att kostnaderna ökar med miljardbelopp eller om regeringen kommer att agera på något sätt så att införandet av svaveldirektivet blir kostnadsneutralt för exportindustrin.

Statsrådet och regeringen måste förstå att hennes svar har stor betydelse för jobben och tillväxten i Sverige här och nu. Jag vill därför fråga ministern, och jag vill få ett svar: Vilka åtgärder avser regeringen att

vidta så att införandet av svaveldirektivet blir kostnadsneutralt för den svenska exportindustrin?

Prot. 2012/13:48
19 december

Anf. 19 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Sverige är ett exportberoende land, öppet och positivt till frihandel. Exportens andel av vår bruttonationalprodukt är i dag över 50 procent; det är mer än någonsin.

Det är många faktorer som är viktiga för en framgångsrik exportnation. Det gäller att ha tillgång till kvalitativa råvaror, och vår tillgång till bland annat skog och malm har varit avgörande. Det krävs också tillgång till välutbildad arbetskraft, duktiga företagare och välvilliga investerare.

En av våra konkurrensnackdelar är att vi ligger lite perifert till i förhållande till våra exportmarknader. Då är behovet av goda kommunikationer och transporter direkt avgörande för vår konkurrenskraft.

Svensk skogsindustri bidrar årligen till Sveriges exportintäkter med nära 130 miljarder kronor. Det är den näringsgren som står för den största andelen av den svenska nettoexporten. En mycket stor del av skogsindustrins anläggningar för exporten finns lokaliserade i de norra delarna av Sverige, inte minst på grund av den goda tillgången på den unika råvaran.

I mitt hemlän Västernorrland är skogsindustrin helt dominerande. Den står för 30 procent av sysselsättningen inom industrin, och den svarar för 49 procent av produktionsvärdet i länets industri.

De produkter som skogsindustrin producerar för export, mestadels massa, papper och sågade trävaror, levereras till Europa och övriga världen i huvudsak via sjötransporter. År 2010 gick mer än 70 procent av denna export via sjöfart och sjötransporter.

Vad blir då betydelsen av införandet av svaveldirektivet?

Låt mig understryka, herr talman, att jag och Socialdemokraterna absolut inte har något emot tuffa miljökrav. Vi ska ha tuffa miljökrav. Sverige får gärna vara ett föregångsland, vilket vi också är på många områden. Det är dessutom bra att EU tar initiativ på detta område.

Men för att Sverige ska kunna hävda sin konkurrenskraft som exportland krävs likvärdiga konkurrensvillkor, i första hand inom EU men gärna i ett större perspektiv också.

Hur regeringens handläggning av IMO-beslutet gick till har jag inte tid att gå in på, men den har berörts av föregående talare.

När svaveldirektivet införs den 1 januari 2015 kommer skogsindustrins konkurrensförutsättningar att förändras dramatiskt. En kostnadsökning för sjötransporter har beräknats till ca 95 kronor per ton. Det låter kanske inte så mycket, men i en hård världskonkurrens kan det vara helt avgörande. Dessa 95 kronor per ton motsvarar i verkligheten ca 1,3 miljarder kronor, räknat på den exportvolym vi hade 2011 – och jag hoppas att den inte ska minska.

Av statsrådets svar på dessa två viktiga interpellationer kan jag utläsa två saker, dels att branscherna själva ska lösa problemet, dels att regeringens insats är anslagen till forskning och innovation.

Statsrådet säger vidare att branschen har haft drygt sex år på sig att anpassa sig. Det är, enligt min mening, inte riktigt korrekt. IMO-beslutet togs 2008, men EU:s direktiv fattades det beslut om i år, 2012.

*Svar på
interpellationer*

Så sent som hösten 2011 gick två statsråd i den regering där ministern ingår ut och gav bilden av att Sverige minsann skulle ta striden om svaveldirektivet.

Det var först när EU-direktivet fanns på plats som det berörda näringslivet kunde veta vilka regler som gäller. Då blir frågan: Är detta en bra och långsiktig näringspolitik?

Med tanke på det otillräckliga svaret på interpellationerna och den korta omställningstid som återstår till den 1 januari 2015 kvarstår frågan till regeringen i interpellationerna:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att minska de negativa effekterna för svensk exportindustri som svaveldirektivet innebär och ge svensk exportindustri likvärdiga konkurrensförutsättningar som konkurrentländerna inom i första hand EU?

Anf. 20 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag anser i motsats till de tre föregående talarna att det svar vi har fått från miljöministern är heltäckande och väl täcker in hur detta har gått till.

Jag är den första att tillstå att en ändring av kraven till denna nivå är en stor utmaning för både basindustrin och transportnäringen, i synnerhet sjöfarten.

Det finns dock en annan sida av myntet. Vi talar mycket om kostnader, men jag vill åter lyfta upp detta med miljö och hälsoaspekter. Vi får nog dess värre acceptera att talen på de för tidigt döda stämmer. Det visar hur viktig det är att landa denna fråga.

Det är också viktigt att framhålla lika konkurrensvillkor. Det var Sveriges linje i EU att så långt som möjligt driva att det skulle vara lika i hela Europa. Jag vill påstå att Sverige kom långt i denna diskussion och att Sydeuropa fick större krav på sig än de skulle ha fått utan det nordeuropeiska agerandet.

Vi har haft en hel del debatter om svaveldirektivet, och alla S-ledamöter tycker inte likadant i frågan. I trafikutskottet och miljö- och jordbruksutskottet har vi en annan ton. Det kan bero på att vi så att säga ligger på den andra sidan, på miljö- och hälsosidan. Balansen måste finnas även hos er, om jag nu ska recensera er.

Som jag sagt tidigare i denna fråga är det alltid en process när man sätter upp krav. Jag utgår kanske mest från sjöfarten, och man kan tydligt se att det tog ett tag innan man tog tag i frågan. Man skulle landa med direktivet 2011, men IMO-beslutet fanns ju hela tiden. Det handlade om att EU skulle implementera IMO-beslutet.

Sydeuropa fick lite högre krav än i IMO-beslutet, vilket jämnar ut konkurrensförhållandena.

Vad som har hänt sedan är att sjöfartsbranschen har tagit tag i frågan och jobbar intensivt med olika lösningar. Det är där vi måste hamna. Vi kan inte hålla på och diskutera årtal. Nu har vi 2015, och vi vet att det är 0,1 procent svavel. Då måste vi fokusera på lösningarna. Det känns därför bra att sjöfartsnäringen har tagit tag i frågan.

Till syvende och sist är vi nog alla överens om att det skulle vara närmast en katastrofal utveckling om dessa transporter flyttades över till väg och järnväg. Ser man ur kapacitetssynpunkt och går efter vad Kapa-

citetsutredningen sade har sjöfarten i princip inga kapacitetsproblem, men man har miljöproblem.

Det är denna sida vi jobbar med nu, och för att nå miljökvalitetsmålen måste vi minska sjöfartens miljöpåverkan.

Det framgår även i hänsynsmålet för transportpolitiken att hälsoaspekten är viktig.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter och åhörare! Jag välkomnar denna diskussion och är inte alls rädd att ta debatten. Några saker måste jag dock påpeka. Nyss lyssnade jag på interpellationsdebatten om hälsofrågor där fyra ledamöter från Socialdemokraterna deltog, och det vore kanske klädsamt att jämföra vad man säger i olika interpellationsdebatter.

Utsläppen från sjöfarten orsakar 50 000 för tidiga dödsfall i Europa per år. I Sverige orsakar dålig luftkvalitet mer än 3 000 för tidiga dödsfall. Man kan räkna med allt mänskligt lidande innan dess, man kan räkna med frånvaro från jobbet, man kan räkna med alla sjukvårdskostnader och människors livskvalitet.

Jag ska inte ta upp tiden med att gå igenom hur allergiframkallande det är. Men jag ska ta upp tiden med att påpeka att de här förhandlingarna påbörjades 2003 och drevs mycket konsekvent och kompetent av Lena Sommestad som miljöminister.

För att ha framförhållning är det viktigt med långa tidsled och globala överenskommelser för all industri. Det gör omställningen lättare, bättre och mindre kostsam. Den här diskussionen påbörjades 2003; den har pågått i tio år. År 2008 togs beslutet i den internationella sjöfartsorganisationen. Det ser många andra branscher som väldigt goda ledtider när det gäller regelförändringar. Det är inte alla branscher som har fått en sådan global överenskommelse.

Det kanske är dags att titta på det bränsle som används i dag. Bunkerolja är egentligen en restprodukt från raffinaderierna, och därför är den billig. I svavelkontrollområdena tillåts i dag bränslen med en halt om 1,0 viktprocent svavel. Destillatbränsle är det bränsle som redarna behöver använda i framtiden. Det är en raffinerad produkt som påminner om eldningsolja och har lägre svavelinnehåll, ca 0,1 viktprocent. Det innebär en rejäl minskning. Diesel är hundra gånger bättre än det bränsle som man ska använda från 2015. Vi pratar om hälso- och miljöeffekter från biltrafiken. Diesel är hundra gånger bättre än det bränsle med högre miljö kvalitet som sjöfartsnäringsen ska använda. Har Socialdemokraterna ingen miljöpolitik längre? Har ni gått ifrån principen om att förorenaren betalar – polluter pays principal? Har ni ingen diskussion i gruppen om hur ni besvarar och hanterar interpellationer? Det är helt olika budskap i den förra interpellationsdebatten och den här. Jag ska fortsätta att debattera miljöfrågor med er utmärkta ledamot Matilda Ernkrans om en liten stund. Det måste finnas ett sammanhang i hur man hanterar frågorna.

Sjöfartsverket har i dag sagt att deras siffror är föråldrade. Det kan jag förstå. Situationen är tekniskt en helt annan i dag än när man tog fram underlaget 2008. Jag har besökt dem som tillverkar reningsutrustningen för båtar för dem som väljer att inte använda det miljövänliga bränslet utan vill ha någon form av katalysatorer eller scrubbers. Det är svenska jobb på Alfa Laval i Södertälje som ska ta fram dem. Kostnadsbilden är

en helt annan. Därför har Sjöfartsverket i dag sagt att man kommer att göra om sin utredning. Resultatet väntas om ett par månader. Det ska bli mycket intressant att se det materialet. Tiderna förändras.

Anf. 22 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack, fru statsrådet! Vår linje är tydlig och klar. Jag slog fast att sjöfarten ska minska sina svavelutsläpp som alla andra branscher. Vår linje har varit att det ska vara samma regler i hela Europa. Er passivitet har försatt svenskt näringsliv i en mycket besvärlig situation. Det är ett misslyckande av regeringen. Ett misslyckande kan bara kallas för ett misslyckande, ingenting annat. Snacka om företagsklimat! Avdrag för bartender går bra, men när det gäller att hjälpa exportindustrin i en så här allvarlig fråga blir det pass från regeringen.

Vd:n för Svenskt Näringsliv har tillskrivit statsministern, men inte fått något svar. Man har tidigare tillskrivit Anders Borg och näringsministern men inte fått något svar. Jo, jag hörde i går att näringsministern tydligen har svarat.

I går kunde vi i Dagens Industri se ett upprop från företag. Det är inte vilka som helst som har skrivit under det. Det är vd:n för Billeruds i Karlsborg, vd:n för Callans Trä, koncernchefen för Boliden, koncernchefen för Holmen och koncernchefen för SCA. Jag ska läsa vad Jan Johansson, koncernchef för SCA, skriver. ”Om man tittar på hur det här har skötts av våra politiker är det nog en av de sämsta handläggningar jag har sett i hela mitt liv.”

Vad säger då statsrådets pressekreterare? Enligt Erik Bratthall, pressekreterare hos miljöminister Lena Ek, kan regeringen inte göra mycket mer än att beklaga situationen. Ett uruselt förhandlingsresultat får de här konsekvenserna.

Herr talman! Det här är oerhört viktigt särskilt för skogsindustrin. Jag har besökt ett flertal företag inom skogsindustrin. Senast var jag på Billerud utanför Kalix. Man beskriver detta som en hopplös situation. De här företagen har slutat investera. Det är mycket allvarligt. Det är exportföretag som genererar stora inkomster så att vi kan bygga ut hälso- och sjukvård i Sverige.

Man talar om att lägga ut transporter på väg. Man talar om att förflytta transporter till Narviks hamn och dra ut godset via Narvik. Vad har man för svavelinnehåll i de fartygen – 3,5 procent?

Herr talman! Statsrådet sade att hon värnar 3 000 liv i Sverige. Tydligen bryr man sig inte om liv i andra länder och 50 000 i Europa.

Anf. 23 HANS HOFF (S):

Herr talman! Statsrådet nämner i sin replik hur beslutet kom till. Man kan gå tillbaka till KU:s granskning 2010/2011. Där finner man hela beskrivningen. Jag vill minnas att regeringen efter förhandlingarna hade ett år på sig att reagera. Det var ingen beredning i regeringen över huvud taget om konsekvenser och synpunkter. Sverige blev automatiskt bundet på grund av regeringens passivitet.

Herr talman! Jag nämnde i mitt tidigare inlägg de dramatiskt höjda kostnaderna för svensk exportindustri. Beräkningar som är gjorda pekar på kostnadsökningar på mellan 13 och 28 miljarder kronor per år. För de halländska företagen med sågverk och massa- och pappersbruk beräknas

kostnaderna öka med 100 miljoner kronor per år. Det är ofantliga summor som är svåra att förstå.

Det är lättare att se konsekvenserna för ett enskilt exportföretag. Ett sådant företag är Stora Enso i Hylte. Företaget har redan beslutat att permanent stänga en pappersmaskin, antagligen på grund av vikande efterfrågan. Här har säkert elområdena som har höjt de elintensiva företagens kostnader i södra Sverige spelat en stor roll. Elområdena som infördes för ett år sedan är näringslivsfientliga och påverkar jobb och tillverkning i sydsvenska företag. Det ser vi tydligt. De flesta varslen läggs i industrin i södra Sverige.

När detta pappersbruk som exporterar i stort sett hela sin produktion med båt ska bära chockhöjningen av transportkostnaderna undrar jag om det över huvud taget är lönsamt att ha någon tillverkning där.

Dagens debatt är viktig för jobben, men också för hela den svenska ekonomin. Exportindustrin står i dag för 50 procent av vår bruttonationalprodukt. Hundratusentals människor jobbar i exportindustrin. Nu måste regeringen agera.

Den finska regeringen har tagit frågan på allra största allvar. Där arbetar näringsministern, arbetsmarknadsministern, kommunikationsministern och miljöministern aktivt tillsammans för att hitta lösningar.

Den finska regeringen har i sin budget avsatt 255 miljoner kronor för att införandet av svaveldirektivet inte ska drabba den finska exportindustrins konkurrenskraft.

Den finska regeringen agerar dels självklart för att klara de miljökrav som finns, dels för att rädda jobben i den finska exportindustrin.

Herr talman! Ministern måste nu svara på frågan om vilka åtgärder som den svenska regeringen avser att vidta för att rädda jobben i den svenska exportindustrin.

Anf. 24 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Jag konstaterar inledningsvis att det retoriska knep som statsrådet försöker sig på, att ställa hälsa mot näringsliv, inte fungerar eftersom vi verkligen har understrukt att vi bejakar tuffa miljökrav. Det är inte detta det handlar om. Det handlar om att skapa konkurrensneutrala förutsättningar för svenskt näringsliv.

Man kanske ska vara försiktig med vad man säger i debatten. Det som miljöministern nu säger är ett exempel på detta, ställt i relation till det som regeringskollegerna sade för ett år sedan i Svenska Dagbladet.

De pluseffekter som det pekas på i interpellationssvaret, det vill säga sänkt bolagsskatt och sänkta arbetsgivaravgifter, påverkar inte i något avseende detta. Det är klart att det inte blir så mycket bolagsskatt för dessa bolag att betala eftersom vinstmarginalerna blir obefintliga i framtiden, vilket, som sades tidigare, hotar svenska jobb.

Jag funderar lite grann på dessa miljökonsekvenser. Om det blir billigare att köra en skeppslast massaproduktion från São Paulo i Sydamerika till Rotterdam än vad det blir att transportera motsvarande last från Sundsvall till Rotterdam, vad har då den globala miljön vunnit på detta? Om det blir billigare för skogsindustrin i Västernorrland att på lastbil köra sina exportprodukter över till Trondheim och där kunna göra precis som man gör i Narvik, köra skeppslasterna därifrån med tre och en halv

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

procents svavelinblandning, vad har då den lokala och regionala miljön vunnit på det? Jag ser inga vinster alls.

Det krävs åtgärder nu. Det är precis som Hans Hoff säger i sitt inlägg, nämligen att det krävs åtgärder som innebär att svenskt näringsliv och transportnäringen ges en rimlig övergångstid. Man kan titta på den finska modellen och på det som sägs pågå i Tyskland, vilket jag inte vet. Om man vill kalla det för statsstöd får man göra det. Men det handlar om att i ett problematiskt läge ge svensk exportindustri förutsättningar att fortsätta vara en viktig aktör både för svenska jobb och för svenska exportintäkter.

Anf. 25 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Vi diskuterar mycket kring passivitet här. Egentligen är väl den stora passiviteten den globala passivitet som har varit kring sjöfartens bränslen i årtionden. Det kanske egentligen är det största problemet.

När det gäller miljöpåverkan och hälsopåverkan är det klart att det i viss mån finns en global påverkan av sjöfarten. Men att vi har ett svavel-skyddsområde just här beror på att vi har ett speciellt känsligt område när det gäller förurningar och annat. Det finns alltså även regional miljöpåverkan som i just detta fall är betydligt större.

Beträffande hälsofrågan är det inte så att nordeuropéer tål dessa nedsläpp bättre än andra. Från denna synpunkt är det naturligtvis lika viktigt var det än sker.

Nu diskuteras teknikutveckling. Jag kanske är överdrivet teknikpositiv. Men jag har ändå sett en enorm förändring under det senaste året när det gäller hur man jobbar kring detta bränsle. Det är inte bara sjöfarten själv utan även hamnar och annat.

För bara en månad sedan slöt till exempel Rotterdam och Göteborg ett avtal om att man skulle kunna garantera LNG, alltså flytande naturgas, och kunna bunkra den i både Göteborg och Rotterdam. Det är sådana åtgärder som behövs.

Trafikuskottets forskningsgrupp bjöd in Preem. Det har talats mycket om att det skulle bli en sådan brist på 0,1-procentigt bränsle. Men de kände inte alls igen den bilden. De sade framt att detta är en så liten del av världsproduktionen att de inte kunde se denna brist. Att det skulle vara kostnadsdrivande har också varit ett av argumenten.

Jag tror helt enkelt att vi måste utgå från att detta beslut är fattat och att IMO har fattat ett globalt beslut. Sedan har EU förstärkt detta beslut lite grann. Men vi får rätta oss efter det, ha det som utgångsläge och sätta fokus på lösningarna.

Anf. 26 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag skulle vilja påstå att svensk massa- och pappersindustri är en viktig ryggrad i svenskt näringsliv. Den kanske inte ter sig så imponerande i anställningsnumerär, men det är en högeffektiv och rationaliserad industri som har ett stort nettovärde i sin export. Insatsvarorna är i huvudsak inhemska. Det är vedråvara och energi som förädlas. Andelen importerade insatsprodukter är tämligen liten.

Massa- och pappersindustrin ger viktig sysselsättning på små orter, inte bara i Norrland. Expansionen av framför allt massaindustrin i södra

Sverige på 60-talet gav ett blomstrande näringsliv på orter som Mörrum, Nymölla, Väröbacka och Mönsterås, för att nämna några.

Nu påverkas denna industri, som har en konkurrensnackdel på kanske 10 procent på grund av geografiskt läge när det gäller att få ut produkterna som konkurrerar på en global marknad, av ett halsstarrigt övervägande av vår regering, som uppenbarligen trodde att nationsgränsen också utgör ett slags luftgräns och att vi inte påverkar andra och att andra inte påverkar oss.

Det är oerhört dramatiska kostnadspåfrestningar som industrin drabbas av. Sjöfartsverkets analys som visar på 13–28 miljarder årligen slår framför allt mot den norrländska massa- och pappersindustrin. SCA:s fabriker i Sundsvallsområdet gör bedömningen att de kommer att belastas med 230 miljoner kronor årligen.

På grund av kapacitetsbrist på Ostkustbanan räknar man med att 10 procent av alla transporter till sjöss lyfts över till landsväg. För SCA:s del innebär det en fördubbling av antalet lastbilar på väg söderut från Sundsvallstrakten. Är det en god miljöpolitik, statsrådet, att lyfta över transporter från sjö till landsväg?

Andra länder ser näringspolitik som någonting annat än det som vår regering ensidigt har sysslat med, nämligen generella skattesänkningar som man tror ska få i gång ekonomin.

Vi socialdemokrater har alltid gått i spetsen för omställning till ny miljöteknik. Men vi har gjort det på de marknadskonkurrensområden där svensk industri har haft att verka. Vi vet nämligen att utan industri och utan ekonomi kan vi inte hävda vare sig välfärd eller miljö.

I andra länder med en belägenhet lik vår engagerar sig nu regeringar i omställningsarbetet för att bringa ned kostnader. Är vår regering beredd att ta hänsyn till den viktiga sysselsättning som industrin skapar?

Anf. 27 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag vill understryka det som mina socialdemokratiska kolleger här så förtjänstfullt har uttryckt, nämligen att det naturligtvis finns en helhet i den socialdemokratiska politiken.

Miljöminister Lena Ek försöker göra det lätt för sig och slippa undan frågorna om hur regeringen hanterar det politiska hantverket kring detta genom att låtsas som att det finns olika besked från oss socialdemokrater.

Vi för en generellt god politik för miljöomställning. Alla vi som är uppe i talarstolen är väldigt tydliga med att omställningen ska fortgå och att en offensiv och ambitiös klimatpolitik är det som bygger broar till jobb och välfärd. Vi menar att varje transportslag ska bära sina egna miljökostnader. Vi är tydliga med att svaveldirektivet och IMO-beslutet ligger fast.

Samtidigt borde den sittande regeringen i ett Sverige där vi går mot 8 procents arbetslöshet komma med flera nya engagemang för jobben varje dag. Vi har också ett Sverige där endast 2 av 16 miljömål uppnås. Därför borde en ansvarsfull regering se dessa två problem och kombinera dem till en möjlighet, nämligen ansvar för miljön och den svenska konkurrenskraften. Det kan aldrig vara antingen eller. Vi måste faktiskt klara både och i Sverige.

Detta tycker jag att mina socialdemokratiska kolleger förtjänstfullt har visat här, och jag vill bara som Socialdemokraternas miljöpolitiska

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

talesperson understryka att vår miljöpolitik håller ihop och bygger broar till jobb och välfärd.
(Applåder)

Anf. 28 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för att hon har velat komma hit och debattera denna viktiga fråga. Det är förtjänstfullt när både näringsministern och infrastrukturministern har överlåtit den, för det är först och främst en näringspolitisk fråga. Sedan har transporterna med detta att göra, och sedan är det naturligtvis också en miljöfråga.

Jag vill ändå börja med att fråga Lena Ek om hon delar sina ministerkolleger Catharina Elmsäter-Svårds och Ewa Björlings bedömning att 20 000 jobb i den norrländska glesbygden kommer att försvinna. Vad har man i så fall tänkt göra för att möta det? Det är väl om inte annat en direkt näringspolitisk fråga, men det har jag inte hört någonting om i debatten i dag.

För övrigt beklagar jag att näringsministern inte är här. Svensk industri står för många utmaningar. Frågan är om inte den borgerliga regeringen är en av de största utmaningar svensk industri står inför. Då räcker det inte med några bolagsskattesänkningar om man inte kommer att kunna transportera sina varor över huvud taget.

Vad kommer svaveldirektivet att få för konsekvenser? Stora, utan tvekan – det är alla överens om. Vad kommer regeringen att göra för att möta konsekvenserna? Inget, vad jag har hört här i dag. Det är väldigt märkligt, men det är samtidigt väldigt bra att vi har miljöministern här.

I mitt hemlän finns Rönnskärsverken, som är Europas kanske miljövänligaste smältverk. 31 procent av deras produktion består av återvunnet material från hela Europa, som skeppas till Skelleftehamn och smälts om till nya mineraler och nya metaller. Det är naturligtvis jättebra, och det finns en jättestor potential för detta. Boliden och Rönnskärsverken ligger väldigt långt framme med denna teknik, men detta äventyras naturligtvis om det blir betydande fördyringar för att först frakta upp materialet till Skelleftehamn för omsmältning och sedan skeppa ut det igen. Detta riskerar att ge en allvarlig miljökonsekvens om länderna i Europa väljer att deponera materialet i stället för att återvinna det.

Jag skulle vilja fråga om miljöministern har tänkt på detta. Vad är konsekvenserna? Det handlar nämligen inte bara om skogs- och pappersindustrin utan även om svensk gruvnäring. Det är en näring som är på uppgång. Ska detta riskera att vända den uppgående trenden?

Anf. 29 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Allra först: Jag tror att vi är överens om att miljökrav driver innovation och driver fram ny teknik. Det är någonting som är oerhört viktigt för att svensk industri ska vara konkurrenskraftig i ett längre perspektiv. För att detta ska fungera och för att man ska ha tid på sig att ställa om är det ganska bra om det tar en viss tidsperiod. De svenska förhandlingspositionerna, mina vänner, sattes 2003 av Lena Sommestad. Hela frågan var färdigförhandlad i IMO 2008. Det är väldigt långa ledtider för en teknikomställning.

Det har de som framställer bränsle tagit ad notam. Vi har diskuterat detta med de olika bolag som kan förse sjöfarten med de nya bränslena,

och de kommer att finnas där i tillräcklig mängd till 2015. De bolag som tillverkar reningsutrustningen, alltså scrubbers, har tagit detta ad notam. Jag talar om Wärtsilä, som jag har varit och besökt, och jag talar om Alfa Laval i Södertälje söder om Stockholm, som jag har varit och besökt. Det är viktigt.

Miljökrav i detta sammanhang gäller faktiskt, men det verkar i denna debatt som att de inte gäller här och nu, utan de gäller för någon annan. Det handlar om det allra bästa sättet att klara ökade miljökrav, vilket vi faktiskt måste ha eftersom detta handlar om miljö och människors hälsa.

Om man nu tror på polluter pays principle, alltså att förorenaren betalar, vilket Matilda Ernkrans förtjänstfullt driver i väldigt många debatter i just denna kammare, handlar det faktiskt även om sjöfarten. Det är inga små mängder vi talar om. Sjöfartens utsläpp när det gäller svavel och kvävedioxid kommer att överstiga landbaserade utsläpp 2020. Det är inga småslattar vi talar om i detta sammanhang, faktiskt inte. Därför tycker jag att det är viktigt och rätt – och det har varit alla regeringars position sedan 2003 – att dessa krav ska fram. De ska fram internationellt, och det ska vara en tidsrymd som medger omställning. Det finns många i industribranschen som har tagit det ad notam och faktiskt plockat fram den nya tekniken.

Om vi nu talar om var SECA-områdena finns och hur det påverkar just stål och massa ligger Rotterdam inom SECA-området. De fartyg som anlöper Rotterdam har alltså precis samma krav på sig som de som anlöper eller för den delen går in i och ut ur Östersjön. Den finska regeringen har valt ett annat sätt. De har valt att begära en förlängning. Detta är inte godkänt än. Jag vet inte vad kommissionen kommer att komma fram till, men jag kan konstatera att kommissionsordförande Barroso i ett väldigt tydligt brev har talat om att han inte är beredd att medverka till några dispenser.

Därför har den svenska regeringen generellt sett jobbat med näringspolitiken på ett annat sätt, nämligen genom att i budgeten sänka bolagsskatterna generellt med 22 miljarder och lägga 12 miljarder på forskning. Vi har också plockat fram en ny innovationsstrategi för att hjälpa svensk industri att klara den omställning man måste klara för att finnas med på marknaden. Konsumenterna världen över kommer nämligen att ställa krav på god miljöstandard och spårbarhet, och jag tror att det gäller överlevnad för svensk massaindusti att kunna visa att man har god miljöstandard också i sina transporter.

Anf. 30 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det har sagts väldigt mycket i denna debatt, och jag ska inte upprepa det som är sagt. Jag vill ändå på något sätt göra en konklusion av det som har hänt.

Det var en passiv regering när detta förhandlades fram. Man svek. Det blev ett misslyckande. Man lät tjänstemän hantera förhandlingarna, och man reagerade över huvud taget inte från regeringen. Vi har också hört att det finns kritik från KU mot hur handläggningen har skötts av regeringen. Man passar när till och med vd:n för Svenskt Näringsliv och andra näringslivsföreträdare försöker få kontakt med regeringen i denna fråga. Man visar också här i dag i kammaren att detta handlar om nä-

Prot. 2012/13:48
19 december

Svar på
interpellationer

ringslivspolitik. Varken infrastrukturministern eller näringsministern infinner sig dock här, utan man stannar hemma och passar.

Några svar på interpellanternas frågor får man inte. Regeringen har inget svar på hur man kan ställa upp för den här viktiga industrin och massor av jobb. Vad tänker regeringen göra för att hjälpa till i den här situationen, när konkurrensen så snedvrids? Pass, pass, pass!

Jag slutar där, herr talman. Jag vet inte om jag kommer att hinna vara kvar till ministerns sista inlägg, så jag passar på att önska talman, minister och övriga ledamöter en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 31 HANS HOFF (S):

Herr talman! Vi har under årtionden haft socialdemokratiska regeringar som har kombinerat bättre miljö med att skapa många nya jobb genom miljöförbättringar. I dag har vi en regering som inte förmår det över huvud taget.

Svara också gärna på Isak Froms fråga! Jag hörde inte något svar på den från ministern. Delar hon sina regeringskollegers bedömning att det handlar om 20 000 jobb i Norrlands inland?

Verktygslådan har ministern nämnt. Den är bra, men den är väldigt liten. Det handlar om tusentals båtar som i så fall ska byggas om, dessutom med någon teknik som inte finns, och det ska vara klart den 1 januari 2015.

Besluten i industrin tas här och nu. Ska företagsledningarna räkna med kostnadshöjningar på 13–28 miljarder kronor i sina kalkyler? Om inte, hur mycket ska de då räkna med? Är det 0 kronor, 4 miljarder, 10 miljarder eller 28 miljarder? De måste i dag ha besked så att de kan ta beslut om investeringar. Det går inte att vänta ett halvår eller ett år med detta.

Bolagsskattesänkning talar ministern om. Ja, men det förutsätter ju att industrin tjänar pengar för att man ska betala skatt. Det gör de inte i dag. Med de här chockhöjningarna lär de definitivt inte tjäna några pengar.

Debatten handlar om halva Sveriges bruttonationalprodukt. Det är hälften av hela landets inkomster vi pratar om. Det handlar om tiotusentals jobb i industrin. Det handlar om Sveriges framtid, där vi ska satsa på jobb och miljö hand i hand.

Regeringen har inget svar att ge till de företagsledningar som den närmaste tiden beslutar om industrins framtid i Sverige.

Den finska regeringen har agerat och kommer att agera så att den finska exportindustrin klarar konkurrenskraften och miljökraven. I Finland agerar regeringen. I Sverige sover den uppenbarligen.

Jag har bara en sak att säga, och det är god jul!

Anf. 32 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Den sittande moderatledda regeringen brukar benämna sig själv som en jobbregering. Det de har lyckats med är bara att skapa ökad arbetslöshet. Vi lever i en permanent massarbetslöshet.

Jag har tagit upp den allvarliga frågan kring hur svensk industri, och har särskilt belyst pappers- och massaindustrin, kommer att belastas. Lena Ek har inte talat om jobben. Raljant talar hon om en tidigare interpellationsdebatt, som handlade om skånsk sjukvård och människors hälsa i Skåne, beroende på att det är för små resurser och dålig organisation.

Kan inte regeringen de mest elementära sambanden? Jobb via ekonomiska överskott ger resurser till att bedriva både en god miljöpolitik och en välfärdspolitik.

Vad alla vi interpellanter har talat om är den verklighet vi lever i. Det är den industriella miljö flera av oss har kommit ifrån som ger jobb och välfärd. Men sådana sammanhang är regeringen uppenbart oförmögen att se.

Vid den här särskilda tiden på året, då alla blir lite mer vänliga och önskar varandra god jul, vill jag naturligtvis önska miljöministern och alla andra det. Samtidigt vill jag uttrycka en djup besvikelse över att finansministern i talarstolen här i går meddelade att han inte tror på tomten. Det var en oerhörd besvikelse att han först ger sig på arbetslösa, sjuka och pensionärer och nu också ger sig på barnen som längtar efter tomten. Jag önskar ändå alla god jul.

(Applåder)

Anf. 33 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Vad ska man säga efter det inlägget, Peter Persson?

Det jag tänkte säga var att miljöministern naturligtvis har rätt: Det har varit en lång tid för omställning för industrin, och de måste naturligtvis bära sitt ansvar. Det vi debatterar här i dag är att det har varit lika lång tid för den svenska regeringen. Vi menar att en regering som bestämmer sig för att klara både miljöomställningen och jobben också har haft tid på sig att med samverkan och samarbete hitta en klok väg i omställningen. Vi menar att den sittande regeringen inte har tagit det ansvaret.

Det är den kritiken vi riktar här i dag. Jag tycker att den nuvarande regeringen borde ta till sig av den kritiken.

Jag nöjer mig med det och sparar mina god-jul-önskningar till lite senare i eftermiddag, eftersom vi ska fortsätta att debattera andra viktiga frågor.

Anf. 34 ISAK FROM (S):

Herr talman! Miljöministern pratar om långa ledtider. Ja, vi kanske har haft förhoppningen att vi ska kunna ställa om. Men efter sex år med borgerlig regering börjar vi bli lite tveksamma. År 2015, när de nya kraven kommer att införas, kommer det att skapas några nya jobb till följd av det? Vi hoppas naturligtvis på det – det är helt nödvändigt.

När vi talar om tro, tror vi ändå på att den svenska industrin ska klara det här. Men då tror vi att det krävs krafttag från politiken, och förmodligen krävs det också ett regeringsskifte. Jag ser ingenting här i dag som skulle kunna mildra effekterna för SCA Kraftliner i Obbola eller för Rönnskärsverken.

Samtidigt med det här har regeringen tagit beslut om att höja banavgifterna. Vi har haft tron att vi ska kunna fortsätta att bygga ut järnvägen. I dag har vi stora kapacitetsproblem. Vi har även stora problem med att det råkar vara vinter i det här landet. Men vi har inte underhåll som är anpassat för ett vinterklimat, vilket gör att många tåg står i dagsläget, vilket gör att industrin inte heller kan räkna med att kunna ta tåget.

Dessutom har vi en statsminister som har slagit i sista spiken i kistan för Norrbotniabanan. Det gör inte heller att tron på industrin för industriföretagarna blir bättre.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Jag hoppas att miljöministern i sitt sista inlägg besvarar min tidigare fråga. Vad kommer att hända med jobben i Norrlands inland? I dagsläget har vi stora varsel inom träindustrin i Norrlands inland, men det är långt mycket mindre än 20 000 jobb som infrastrukturministern och handelsministern pratar om. Hur diskuterar man den här frågan i regeringen? Har man ingen gemensam syn på detta?

Anf. 35 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att principen om att förorenaren betalar ska fortsätta att stå stark i Sverige. Jag tror att vi är överens om att det är viktigt att de miljöregler vi ska ha beslutas i god tid och helst beslutas i globala överenskommelser.

Nu har vi precis en sådan på plats, på ett område med oerhört allvarliga risker. Vi pratar om 50 000 för tidiga dödsfall i Europa per år, mina vänner, för att inte tala om sjukskrivningar, mänskligt lidande, sämre livskvalitet och allergier som följer med i denna situation. Vi pratar om att sjöfartens utsläpp kommer att överskrida samtliga landbaserade utsläpp 2020. Lastbilar, personbilar och alla transportslag jobbar med att förbättra sin teknik och bli mer miljövänliga. Det måste också sjöfarten göra. Jag vill att vi ska ha en stark och tydlig sjöfartsnäring i detta land. Jag vill att vi ska ha en tydlig, stark och konkurrenskraftig träindustri och stålindustri.

Men vi får inte hantera de här frågorna som de som var emot elektrifiering eller emot digitalisering gjorde. Det handlar om innovation, forskning och utveckling.

Regeringen lägger 22 miljarder på att sänka bolagsskatten för att skapa ett bättre näringsklimat och 12 miljarder mer i forskningspengar för att ge möjlighet att utveckla innovationsstrategier, och jag kan hålla på länge och räkna upp vad som finns i den här verktygslådan.

Socialdemokraterna väljer i det läget att gå emot den enda globala, i tid hanterade och beslutade ordningen som finns när det gäller de här oerhört allvarliga miljö- och hälsoeffekterna.

Vi har dessutom ett historiskt stort, strategiskt paket när det gäller infrastrukturens satsningar.

Ni kommer att behöva bilda regering med ett miljöparti som straffbeskattar landsbygden med 50 miljarder i sin budget, och vi har i den här debatten inte hört ett ord om några socialdemokratiska satsningar i skuggbudgeten. Men det blir nog fler interpellationsdebatter, och jag ser fram emot dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2012/13:126 om förgiftade havsbottnar

Anf. 36 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Christina Karlsson har frågat mig vilken strategi jag har när det gäller att undersöka och komma till rätta med förgiftade havsbottnar längs Västernorrlandskusten.

Flera myndigheter är inblandade i arbetet med att kartlägga och åtgärda förorenade havsbottnar. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för den samordnade miljöövervakningen. Övervakningen är uppdelad i en nationell del och en regional del under länsstyrelserna. Länsstyrelsernas del finansieras delvis av medel från miljöövervakningsanslaget.

Vad gäller det statliga bidraget för efterbehandling av förorenade områden ansvarar Naturvårdsverket för att samordna, prioritera och administrera det. Länsstyrelserna ansvarar för att identifiera förorenade områden inom länet. Det stora flertalet av Västernorrlands 20 högst prioriterade områden med stora risker för föroreningsspridning ligger inom de kustnära kommunerna. Vid samtliga dessa områden pågår någon form av utredning eller efterbehandlingsåtgärd. Ungefär hälften av dessa områden omfattar även förorenade sediment.

Anslaget Åtgärder för havs- och vattenmiljö är ett anslag som ska användas för insatser för att förbättra, bevara och skydda havs- och vattenmiljöer. Medlen används bland annat för kalkning, vattenförvaltning, fiskevård och åtgärder som ska syfta till att förbättra havsmiljön.

Utöver de insatser som således redan pågår inom miljöövervakning, havsmiljöarbete och sanering av förorenade områden är jag övertygad om att berörda myndigheter ser allvarligt på situationen och kommer att hitta lösningar för ytterligare undersökningar och åtgärder.

Jag vill i sammanhanget klargöra läget när det gäller Christina Karlssons beskrivning att anslaget till havsmiljöarbetet har minskat och att det i sin tur skulle ha minskat länsstyrelsens möjligheter till undersökning av förekomsten av miljögifter. Anslaget är nu tillbaka på den nivå, omkring en halv miljard kronor, som det låg på före den kraftiga ökning som skedde av särskilda skäl under ett enskilt år, 2012. I budgetpropositionen föreslås att anslaget bibehålls de kommande åren, vilket ger en långsiktig säkerhet som underlättar för både länsstyrelser och Havs- och vattenmyndigheten i deras planering.

Jag kan försäkra Christina Karlsson om att vår ambition för havsmiljöpolitiken inte har sänkts. Vi har nu också en särskild myndighet etablerad med ansvar för att genomföra en sammanhållen svensk politik för hav och vatten, med målet att havet och dess resurser ska utnyttjas på ett hållbart sätt och så att livet i havet bevaras.

Anf. 37 CHRISTINA KARLSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret, miljöministern! När jag lyssnar till miljöministerns svar hör jag väldigt många ord, men jag vet inte om jag blir så mycket klokare. Jag tror att jag försöker ta det från början.

Vi är alla mycket väl medvetna om de problem som finns när det gäller tidigare utsläpp från våra tunga industrier. Längs Västernorrlands kust finns ansamlingar av ämnen som anses vara något av de giftigaste som människan har skapat. Det handlar bland annat om PCB och DDT. Det finns också tungmetaller som kvicksilver och bly och olika typer av dioxiner.

När jag läser om hur dessa ämnen kan påverka oss människor blir jag allvarligt bekymrad. Forskningen har visat att de aktuella ämnena är hormonstörande. De kan orsaka lägre födslovikt hos barn. Och nyligen

har man också sett andra samband, till exempel mellan fetma och diabetes och miljögifter.

Länsstyrelsen i Västernorrland har under ett antal år undersökt dessa fiberansamlingar på ett tjugotal platser längs kuststräckan. Man har samverkat med SGU och hittat former för att använda deras undersökningsfartyg, och man har hittat gifter nästan överallt där man har letat. Halterna har varierat, och i vissa fall har man hittat gifter på helt oväntade platser. Experter har uttryckt förvåning över att de uppenbarligen har spridit sig mer och kanske på ett annat sätt än vi tidigare har trott.

Detta är naturligtvis oerhört bekymmersamt, för om dessa gifter finns i en mängd, i en omfattning och på platser som vi inte riktigt vet blir det oerhört svårt att motverka att de sprids och att vidta riktiga åtgärder.

Dessutom har det nyligen visat sig att havsörnarna längs våra kuster bär på mycket högre halter av miljögifter än någon annanstans i landet. Det handlar i princip om nivåer som man såg för 40 år sedan när arten stod på gränsen till utrotning. Det är inte svårt att se kopplingen mellan de giftiga fiberbankarna, där de fiskar och fåglar simmar som senare ska bli havsörnens mat. Även om människor inte konsumerar fisk i samma utsträckning som en havsörn tycker jag att det finns starka skäl att undersöka detta vidare. Vi behöver få svar på hur dessa gifter sprids i näringskedjan. Blotta misstanken att detta skulle kunna påverka oss människor borde räcka för att det ska vara mycket högt prioriterat.

Av den här anledningen blev jag oerhört förvånad i höstas när jag fick klart för mig att länsstyrelsen fått nej på sin ansökan om medel för att kunna utreda detta ytterligare. Den enda rimliga förklaring jag kan tänka mig är att det finns någon annan strategi, möjligen mer omfattande, eftersom detta sannolikt inte enbart berör Västernorrland utan kanske hela Norrlandskusten.

När miljöministern besökte Sundsvall uttryckte hon att hon var förfärad över situationen. Det skulle vara intressant om miljöministern kunde redogöra för vilken strategi hon tänker sig för att vi snabbt och effektivt ska kunna få kunskaper om detta.

Jag tror faktiskt inte att invånarna i Västernorrland är särskilt intresserade av att höra en debatt om hur medel flyttas mellan olika anslagsområden i en statsbudget och vilken myndighet som är ansvarig för det ena eller andra. Man vill helt enkelt veta vad miljöministern gör åt den här situationen.

Anf. 38 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag skulle vilja tacka för den här interpellationen. Det är ett mycket viktigt ämne som berör de människor som bor i de här områdena i vardagen.

Därför är det mycket bra att vi har den stora Havs- och vattenmyndigheten som har ett överordnat ansvar för detta. När det gäller sanering av de här områdena sätter Naturvårdsverket nu i gång med sin samordnande uppgift. Det är många myndigheter som behöver finnas med i det här arbetet. De har precis satt i gång detta, och det är bra.

I 15 av de högst prioriterade områdena i Västernorrland pågår åtgärder, och i mer än 30 områden pågår utredningar och förberedelser för åtgärder. I storleksordningen 18 av Västernorrlands 20 högst prioriterade områden med stora risker för föroreningsspridning ligger i kustnära

kommuner. I samtliga av de här områdena pågår någon form av utredning eller efterbehandlingsåtgärd. Hälften av de här områdena omfattar även förorenade sediment, som nämndes särskilt.

I många av de här prioriterade områdena i Västernorrland finns ett ansvar för föroreningarna, det vill säga hos dem som har släppt ut detta. Det är ett särskilt problem när det kanske är företag som är nedlagda, har slutat med sin verksamhet eller flyttat. Men så är det inte alltid. Det är också viktigt att se till att förorenaren tar ansvar för sina föroreningar. Det är också någonting som Länsstyrelsen i Västernorrland håller på med. De här utredningarna och åtgärderna drivs genom länsstyrelsens tillsynsarbete. Länsstyrelsen har fått statliga medel för både direkt tillsyn och specifika tillsynsprojekt, och en del av dem har också koppling till förorenade havssediment.

Det här innebär sammantaget att de myndigheter som vi har i det här landet som har ett övervaknings-, tillsyns- och åtgärdsansvar nu har satt i gång ett arbete för att se exakt vad man kan göra och hur det här ser ut. I många fall är också ett saneringsarbete påbörjat.

Anf. 39 CHRISTINA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag är väldigt intresserad av folkhälsa. Många gånger när folkhälsa diskuteras handlar det om kost, motion och levnadsvanor i stort. Det är självklart viktiga faktorer, men det är inte så ofta som vi diskuterar folkhälsa samtidigt som vi diskuterar miljö- och jordbruksutskottets frågor. Ändå hänger detta intimt samman. God hälsa avgörs av att några grundläggande förutsättningar är uppfyllda. Till dem hör ren luft, rent vatten och giftfri mat och miljö.

Det var glädjande att höra om miljöministerns folkhälsoengagemang i den förra debatten. Jag har uppfattat att miljöministern har ett brinnande och stort engagemang just för detta med en kemikalie- och giftfri miljö. Det är glädjande att ministern framgångsrikt arbetar till exempel med frågan om bisfenol A.

Nu är det uppenbart att de gifter som finns i dessa havsbottnar utanför vår kust sprids på ett sådant sätt att vi inte har fullständig kontroll på läget. Vi vet inte heller säkert hur de sprids uppåt i näringskedjan. Dessa miljögifter måste man kunna uppfatta som lika farliga för människor och djur som till exempel bisfenol A. Det är i alla fall min uppfattning.

Vårt län är kanske lite extra komplicerat eftersom vi har landhöjningen som påverkar havsbotten på sitt sätt. Det sker kanske inte i andra områden där landhöjningen inte är lika påtaglig. Vi har också på senare tid sett skred, till exempel i nedre delen av Ångermanälven. Sådana här saker påverkar bottensedimenten, och man kan anta att det med ett förändrat klimat blir fråga om fler skred i framtiden.

Enligt min mening är det av största vikt att vi snarast får klart för oss hur tillståndet är och vilka åtgärder som behöver vidtas. Det här skapar oro bland oss som bor i länet, och det skapar oro att det inte går att få klara besked. Folk funderar, kanske särskilt efter den mediebevakning som har pågått under hösten, på om det till exempel är säkert för barnen att äta den abborre som man har fiskat i havet eller om man borde undvika det på vissa platser.

I sitt skriftliga svar till mig skriver miljöministern så här: ”Utöver de insatser som således redan pågår inom miljöövervakning, havsmiljöar-

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

bete och sanering av förorenade områden är jag övertygad om att berörda myndigheter ser allvarligt på situationen och kommer att hitta lösningar för ytterligare undersökningar.”

Jag har stort förtroende för våra myndigheter. De gör det bästa de kan utifrån det uppdrag och de medel som de får. Men det känns inte rimligt att ministern bara hänvisar till myndigheternas ansvar när myndigheterna sedan inte får anslag för de åtgärder som de anser är nödvändiga att utföra. Ytterst ansvarig är ju ändå alltid miljöministern. Därför vill jag fråga: Kan miljöministern garantera att dessa gifter, som vi inte har klart för oss hur de sprids i näringskedjan, inte på något sätt påverkar människorna som bor längs Västernorrlandskusten?

Anf. 40 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Det här är väldigt allvarliga frågor, och de visar vikten av att vi har en stark miljölagstiftning i Sverige, särskilt när det handlar om tillståndsgivningen för verksamheter som hanterar farliga kemikalier.

Nu har vi en situation inom Västernorrlands län och särskilt längs kusten där det finns många områden som är utpekade för misstänkta giftutsläpp. Det pågår en intensiv verksamhet för att se var det är, vilka gifter det handlar om och vilken påverkan de har. Arbetet försåras naturligtvis av klimateffekterna och av landhöjningen. Det är alldeles rätt, jag håller helt med om det.

Det vi kan göra är att se till att våra expertmyndigheter för det första försöker att titta på vad det egentligen handlar om. Havs- och vattenmyndigheten har det uppdraget och har ett anslag på ungefär en halv miljard. Naturvårdsverket har också ett ansvar för att samordna de myndigheter som arbetar med andra aspekter av de här frågorna och har precis påbörjat detta. Länsstyrelsen har en pågående kartläggning av områdena.

Jag tror att det kommer att komma fram ganska allvarliga resultat av länsstyrelsens stora undersökning av havsbottnar. Rapporten kommer om inte alltför lång tid. Särskilt bekymmersamt tycker jag att det är att man kan anta att den kommer att visa att det finns högre halter av DDT och PCB än vad man har trott. Att det finns höga halter av kvicksilver har varit känt sedan tidigare, och det i sig är naturligtvis allvarligt.

Tidigare har man bedömt att de här gifterna ligger stilla på bankarna och att det inte sker någon urlakning i och med att det lagras nya sediment ovanpå fiberbankarna. Men de absolut senaste rönen visar att det möjligen kan vara så att gasbildning som uppstår i bankarna gör att gifterna frigörs. Det finns undersökningar där man tittar på äggen hos havsörnar, och det finns i olika vetenskapliga sammanhang forskningsprojekt som adresserar de här problemen.

Det vi kan göra är att se till att man för de områden som utpekats som allvarligast drabbade försöker hitta åtgärdsprogram. Jag har alldeles nyss redogjort för att det för de allvarligaste kategorierna just nu pågår mycket arbete. Det är naturligtvis otroligt viktigt.

Jag kan inte nu uttala mig om resultatet av de olika undersökningarna. För att kunna åtgärda misstänkta allvarliga miljöproblem är steg ett att man skaffar sig kunskap om hur det ser ut och att åtgärdsprogrammen sätts i gång på de ställen där man redan vet att problemen finns. Så är det i Västernorrland, eftersom det pågår arbete i 15 av de högst prioriterade

områdena. I 30 områden pågår utredningar och förberedelse. Där är vi alltså på väg, och så får vi försöka göra det här så gott det går.

Grunden är att det måste finnas en samordnad kunskap, eftersom det har visat sig att det man trodde förut kanske inte stämmer då bankarna betar sig på ett annat sätt. Det är någonting som är ganska nytt.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 41 CHRISTINA KARLSSON (S):

Herr talman! Det är bra att miljöministern är medveten om den här nya kunskapen. Det arbete som pågår är naturligtvis oerhört värdefullt, men det är också viktigt att det får fortsätta, för vi måste skaffa oss mer kunskap om detta. Som jag sade tidigare är det då bekymmersamt att länsstyrelsen inte får anslag för att fortsätta med detta arbete.

Jag konstaterar också att miljöministern inte riktigt svarade på frågan om det här med påverkan på människor.

Vi kan konstatera att det finns en riklig förekomst av miljögifter i havsbottnarna längs med kusten där jag bor. Det har inte gjorts några större undersökningar om påverkan på människor, förutom någon punktundersökning av dioxin vid ett sågverksområde i Marieberg i Kramfors.

Trots att färskanalyser av vattenmiljön och ägg från toppkonsumenter som havsörn tyder på att Västernorrlandskusten är ett av de allra värst drabbade områdena i landet vet vi nästan ingenting om hur de som bor i länet påverkas av gifterna. Naturhistoriska riksmuseet och Livsmedelsverket har tagit prover på fisk, bland annat i Gaviksfjärden söder om Örnsköldsvik, som inte visar på anmärkningsvärt höga gifthalter men som visar att halten av dioxin är högre i både Bottenhavet och Bottenviken än i Östersjön. Sammantaget behövs det mer resurser för att ta reda på vad de gamla miljösynderna betyder för människor och djur i Västernorrland.

Vi måste få klart för oss vad som händer och hur dessa gifter sprids i näringskedjan, och ytterst ansvarig är miljöministern. Till lokal tv sade miljöministern i höstas att hon skulle göra allt hon kunde för att hjälpa till då detta gjorde henne så förfärad. Därför blir min sista fråga: Vad kan miljöministern göra, och vad har hon rent konkret gjort efter detta uttalande?

Anf. 42 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag tror att Christina Karlsson och jag är lika bekymrade. Under senare tid har vi varit i kontakt med Naturvårdsverket om hur samordningen av miljöövervakningen fungerar, att Havs- och vattenmyndigheten arbetar som det är tänkt med dessa undersökningar, ser på tillståndet och vad man kan göra för att åtgärda det. Här ingår även Naturhistoriska riksmuseet och naturligtvis Länsstyrelsen i Västernorrland, som har en mycket viktig funktion i detta sammanhang. Dessutom har Livsmedelsverket ett stort ansvar liksom Socialstyrelsen och Kemikalieinspektionen. Ansvar för att så snart som möjligt samordna åsikter, kunskap och förslag på åtgärder från de olika myndigheterna har Naturvårdsverket, och de har påbörjat det arbetet.

Innan man kan besluta om åtgärder är det viktigt att ha klart för sig varför sambanden inte verkar fungera som man trodde att de skulle göra, varför bankarna betar sig på ett annat sätt än man trodde att de skulle göra och varför halterna är högre i dessa områden än i resten av Öster-

sjön. En del kunskap finns, men vi måste få mer kunskap om de nya sambanden för att veta vilka åtgärder vi behöver vidta. Det är fråga om stora områden med havsströmmar och landhöjning. Klimateffekten berör också vatten. Dessutom har vi de stora regn som framöver kommer att komma mer frekvent och som vi planerar för. Regnen kommer även om vi satsar allt på att nå tvågradersmålet när det gäller klimatet.

I det här läget har vi gjort vad som kan göras. Vi får återkomma till denna diskussion när vi ser resultatet av underökningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2012/13:127 om lokalt klimatarbete

Anf. 43 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! Matilda Ernkran har frågat mig om min inställning till Socialdemokraternas förslag till ett klimatinnovationsprogram.

Miljöteknik och miljöinnovationer är oerhört viktiga och nödvändiga för att snabbt och effektivt uppnå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Behovet av samordning och dialog mellan politikområden är centralt. Tyvärr förmådde Socialdemokraterna aldrig åstadkomma detta under sin tid vid makten. Klimpbidragen kännetecknades av bristande träffsäkerhet och bidrog egentligen inte till utveckling av ny teknik. I stället blev det ofta fråga om satsningar på befintliga och redan planerade eller till och med igångsatta projekt.

Konjunkturinstitutet har ifrågasatt tidigare investeringsstöd, som de menar har varit behäftade med höga administrativa kostnader och incitamentsproblem. Egentligen vet vi inte om de uppgivna utsläppsminskningarna faktiskt har uppnåtts. Klimp riskerade dessutom att gå till redan lönsamma åtgärder, och en stor del av stödet gick till anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter och till sådant som har incitament att gå ifrån fossilbränslen även utan Klimppengar.

I januari 2013 lämnar Naturvårdsverket en ny utvärdering av investeringsprogrammen Klimp och LIP till regeringen, inklusive en miljöekonomisk utvärdering av de slutliga resultaten av de genomförda programmen. Jag ser verkligen fram emot att se vad de kommer fram till. Under tiden arbetar regeringen målmedvetet med denna fråga för att på ett bättre sätt åstadkomma mesta möjliga utsläppsminskning för varje investerad skattekrona. Låt mig redovisa några exempel på vad vi gör.

För drygt ett år sedan presenterade regeringen en ny miljöteknikstrategi. Strategin tar ett samlat grepp över de fyra politikområdena miljö, näring, handel och bistånd och omfattar 400 miljoner kronor fördelat med 100 miljoner kronor per år under perioden 2011–2014. Inom ramen för strategin har regeringen gett uppdrag till myndigheter inom områden där det identifierats särskilda behov, till exempel inom teknik- och innovationsupphandling.

Regeringen presenterade nyligen den nationella innovationsstrategin för att stärka Sveriges ledande position vad gäller innovationsklimat och innovationsförmåga. Strategin tar sin utgångspunkt i de globala samhällsutmaningarna där miljö- och klimatfrågan är central. Det sker med

bas i de miljöer kring hållbar stadsutveckling och hållbart samhällsbyggande som utvecklats på flera håll i Sverige.

I budgetpropositionen för 2013 föreslår regeringen ökade anslag för forskning och innovation inom energiområdet. Under perioden 2013–2015 kommer anslaget att ligga på omkring 1 300 miljoner kronor årligen. Från 2016 höjs anslaget till ca 1 400 miljoner kronor årligen. Det finns sedan tidigare anslag hos bland annat Energimyndigheten som kan användas för insatser som berör klimatinnovationer inom energiområdet.

I propositionen föreslår regeringen även en förlängning och förstärkning av stödet för utökad produktion, distribution och användning av biogas. Detta gäller också avseende stödet för investering i solceller genom att ytterligare 210 miljoner kronor tillförs det ändamålet.

Samtliga länsstyrelser har sedan 2008 i uppdrag att utveckla regionala klimat- och energistrategier. De ska strategiskt samordna insatser och åtgärder i bred samverkan i länet för att förverkliga regeringens politik för minskad klimatpåverkan på regional och lokal nivå. För att stärka länsstyrelsernas arbete med de regionala klimat- och energistrategierna har regeringen tillfört 30 miljoner årligen.

Som ett led i energiomställningen och arbetet för att nå det svenska klimatmålet stöder regeringen, via Statens energimyndighet, sedan 2010 svenska kommuners och landstings strategiska arbete med energieffektivisering med drygt 100 miljoner. Nära kopplat till detta drivs även programmet Uthållig kommun, som sedan 2011 har ett tydligare fokus på att bland annat stärka svenska kommuners arbete med grön näringslivsutveckling. Genom statligt stöd på närmare 140 miljoner årligen erbjuder alla svenska kommuner klimat- och energirådgivning till hushåll, företag och andra organisationer.

Av dessa exempel, denna ganska långa lista, framgår att regeringen arbetar på bred front med innovationer inom klimat- och miljöområdet för att snabbare och effektivare uppnå generationsmålet och miljökvalitetsmålen och därmed bidra till såväl export som arbetstillfällen och en grön ekonomi.

Anf. 44 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag vill tacka miljöminister Lena Ek för det långa svaret på min interpellation. För några dagar sedan debatterade riksdagen Lena Eks miljöbudget. Det hade varit intressant om ministern kunnat delta i den debatten. Då hade vi kunnat få en bredare miljöbudgetdebatt. Utifrån den debatten kan jag konstatera att det finns tre partier – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – som är överens om att miljöbudgeten behöver öka för att vi ska kunna ta oss an framtidens utmaningar, och det finns fyra partier – Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna – som är överens om att den behöver minska.

Jag tycker att det är beklagligt, speciellt när vi vet hur verkligheten ser ut. Vi har en arbetslöshet som närmar sig 8 procent. Vi har ett miljötillstånd som vi inte kan vara nöjda med när endast två av 16 miljömål kommer att nås. Naturvårdsverket har utvärderat och konstaterat att det svenska klimatmålet inte kommer att nås.

Det känns som om den nuvarande regeringen skulle behöva lite inspiration och säga ja till spännande, progressiva, framtidsinriktade idéer

Prot. 2012/13:48
19 december

Svar på
interpellationer

som både minskar utsläppen och kan skapa nya jobb, inte minst inom exportindustrin.

Jag blir lite fundersam över Lena Eks svar. Hon lägger väldigt stor vikt vid att beskriva gamla Klimpprogram. Alliansregeringen är nu inne på sitt sjunde år, och jag vet inte varför hon lägger så stor vikt vid att beskriva gamla Klimpprogram, gamla investeringsprogram. Den vikten lägger inte vi socialdemokrater på dem.

Jag vet inte hur Centerpartiet och den borgerliga regeringen gör när de politikutvecklar, men vi socialdemokrater gör i alla fall så att vi tittar på sådant som vi ser har fungerat tidigare. Vi lär av historien och bygger ny politik för framtiden. Vi tycker att vi kan hämta inspiration från de tidigare klimatinvesteringsprogrammen, där vi tydligt ser att investeringar skapar investeringar. Ungefär 1,8 miljarder i stöd gav i slutändan 8 miljarder i investeringar. Det är en rätt bra utväxling.

Vi kan också hämta inspiration av att stödja det lokala engagemanget. Där finns nya, spännande idéer, och där kan man se drivkraften i att flytta fram positionerna när det gäller miljöarbetet, eftersom man där lever i miljöförstöringen.

Vi kunde se att vi minskade utsläppen med två miljoner ton årligen. Utifrån det har vi lagt fram ett helt nytt framtidsinriktat förslag där vi fokuserar på klimatinnovationer. Vi säger att företag, kommuner och andra aktörer kan söka detta. En myndighet ska kunna avgöra vilka som får stöd. Man får lägga in 50 procent själv, och staten skulle kunna gå in med 50 procent.

Detta är ett nytt, framtidsinriktat investeringsprogram byggt på lokal innovationskraft som jag tror att regeringen skulle kunna tjäna på att vara öppen för. Det skulle minska våra utsläpp och också skapa nya jobb. Det är någonting som Sverige behöver.

Anf. 45 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Det är en viktig fråga som vi debatterar här i dag. Det är oerhört värdefullt att ministern nu får ett unikt tillfälle att redovisa regeringens satsningar på detta område.

Matilda Ernkrans nämnde att vi förra veckan hade en miljödebatt här i kammaren. Det var en frejdig och frisk debatt där miljöbudgeten givetvis diskuterades. Eftersom miljöbudgeten kom upp hade jag i det sammanhanget tillfälle att redovisa den S-ledda regeringens senaste sex år vid makten och också alliansregeringens sex år.

Jag kunde konstatera när jag läste upp vad miljöbudgeten innehöll ekonomiskt att det då handlade om från 1,7 miljarder, 2,2 miljarder, och att det sakteliga ökade till 3–4 miljarder. Det var inte imponerande. Jag kunde samtidigt läsa upp alliansregeringens miljöbudget. Det handlade om runt 5 miljarder årligen. Det är viktigt att vi påminner varandra om den faktabilden så att den blir mer rättvisande.

Det är viktigt att ändå beröra Klimpprojektet. Det nämns att det är historia nu. Vi som har suttit med i miljö- och jordbruksutskottet ett antal år har fått uppleva att det har återupprepats. Varje år har man motionerat och velat återinföra Klimp utom i år. Jag tror inte att det var någon motion detta år. Det uppmärksammade jag.

Det är ändå viktigt att vi påminner varandra. Miljöministern nämnde att Konjunkturinstitutet har utvärderat. Det är kalla fakta som gäller däri-

från. Man säger att resultatet var att man i tre av elva åtgärdsprogram kunde konstatera ett positivt resultat. Av de bidrag man fick, totalt var det 432 miljoner kronor, hade 39 procent kunnat användas mer effektivt.

Man säger också i utvärderingen att administrationskostnaderna var skyhöga i jämförelse med vad man fick ut, 128 miljoner kronor. Jämför man med administrationskostnaderna för koldioxidbeskattningen ligger de på 22,9 miljoner. Det är en skillnad.

Men den allra största skillnaden man pekar på är vilka skatteintäkter som koldioxidbeskattningen genererar. Det handlar om 26 miljarder. Man kan jämföra med den utgift som Klimpprojektet genererade som låg på 1,1 miljard.

Herr talman! Det är viktigt att vi har den här bakgrunden. Då är det inte konstigt att vi satsar på någonting annat. Där har man visat att det är CO₂-beskattning och EU:s handel med utsläppsrätter.

Herr talman! Jag hoppas att i nästa inlägg få nämna något om hållbara städer, eftersom det är högaktuellt i dag.

Anf. 46 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Det är viktigt att försöka att styra om miljöpolitiken från projekt och enskilda förbud i enskilda detaljer. Vi måste ha ett mycket större systemtänkande. Vi måste basera vår politik på ekosystemtjänster, och vi måste fundera över hur olika faktorer påverkar varandra i miljöpolitiken.

Anita Brodén har förtjänstfullt gått igenom skillnaderna vad gäller miljöbudgetar. Jag tror att vi väldigt mycket behöver se till att miljöfrågor hanteras inom olika områden och att det blir en naturlig del att tänka på miljö, förutom att vi försvarar miljöbudgeten och det utgiftsområdet.

En historisk järnvägssatsning är otroligt viktig hur miljösynpunkt. Att lyfta forskningsanslagen med 12 miljarder mer är oerhört viktigt. Innovationsstrategin som regeringen har lanserat är också oerhört viktig.

Inom miljöteknikstrategin, om man nu ska tala om intressanta uppdrag, har Vinnova 65 miljoner för forskning och kunskapsutveckling inom miljöteknik. Innovationsbron har 10 miljoner till inkubatorsatsning som är väldigt spännande och lyfter fram ny teknik.

Energimyndigheten och Vinnova har en innovationsupphandling som är jätteviktig liksom Vinnovas testbäddar. Det satsas 30 miljoner på det förra och 36 miljoner på testbäddarna. Det är otroligt viktigt.

Man talar om inspiration och spännande ny teknik, vad det innebär och vilken betydelse det har att miljötekniken utvecklas för basindustrin. Jag var med och förhandlade om handeln med utsläppsrätter under min tid i EU-parlamentet.

Vi bestämde då att ta undan en del av utsläppsrätterna för att bekosta europeiska satsningar på carbon capture and storage, det vill säga att avskilja växthusgaser. Men det var också lika mycket pengar för att satsa på alternativ energiteknik och utveckling av detta.

Det är fantastiskt roligt, särskilt för mig som var med när det föddes, att i dag kunna konstatera att Sverige har fått maximal utdelning. Det är tre svenska projekt som har valts ut. Det är Pyrogrot i Skärblacka inom Billerudskoncernen. Det är Gobigas, andra etappen, i Göteborg Energis förgasningssatsning. Det är Vindpark Blaiken, som också är väldigt bra. Det innebär väldigt mycket.

Vi måste ha den samlade satsningen. Miljökrav och miljöstandard driver på teknikutvecklingen. Vi ska satsa på ny infrastruktur, forskning och utveckling för att få fram kunskap och underlag till de produkter som sedan ska industrialiseras.

Det är den kombinationen som leder Sverige framåt både när det gäller miljö och våra miljömål men också när det gäller konkurrenskraft och jobb.

Anf. 47 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Det hade varit intressant om ministern hade valt att delta i riksdagens budgetdebatt som vi höll i torsdags i förra veckan. Det hade varit intressant att debattera en helhet när det gäller ambitionerna på miljö- och klimatområdet och inte minst miljöbudgeten. Nu valde ministern att inte delta i den debatten. Jag kan bara beklaga det.

Jag vill ändå kort använda lite av min tid i interpellationsdebatten till att kommentera något av det Lena Ek nu säger. Lena Ek måste vara fullt medveten om att allt som hon redovisade här i riksdagens kammare som satsningar på miljö- och klimatpolitiken står också Socialdemokraterna bakom. Det finns ingen skiljelinje där.

Skiljelinjen ligger i att vi har högre ambitioner när det gäller infrastrukturen och satsningen på kollektivtrafik, inte minst i våra större städer. Socialdemokraterna har högre ambitioner när det gäller satsningen på exempelvis solenergi och energieffektivisering.

Socialdemokraterna klarar också att lägga fram en miljöbudget med 1 140 000 000 kronor högre ambitioner än den sittande regeringens. Men budgetdebatten hade vi som sagt i kammaren i torsdags.

Jag vill återigen vara tydlig med att vi socialdemokrater inte söker stöd för något gammalt Klimpprogram. Vi levererar en ny satsning, en framtidsinriktad satsning med stort fokus på klimatinnovationer. Vi menar att lokal samverkan har en plats i ett modernt Sverige. Det kan vara sådant som exempelvis att söka en metod för att bättre nyttja biprodukterna från skogsindustrin till fordonsbränsle och att testa detta på ett pappersbruk, att bensinbolaget och skogsföretaget satsar medel och att det fylls på med medel från ett klimatinnovationsprogram. Lokal samverkan med flera aktörer som tar Sverige in i en hållbarare framtid är modernt och framtidsinriktat.

Med tanke på hur verkligheten ser ut med en arbetslöshet som börjar närma sig 8 procent, med klimatutsläppsmål som inte kommer att nås – endast 2 av 16 miljömål kommer att nås, en ganska liten andel – står jag ganska förundrad och frågande inför vad det är som gör att regeringen tycker sig ha råd att säga nej till en lokal samverkan som bygger investeringar som ger en större utdelning än vad man kan tro från början. Vi har lärt oss att det där funkade ganska bra för att minska utsläppen.

Vi har lärt oss av vår historia och plockat det gottaste i en ny satsning för framtiden som skulle ge fler jobb, kanske till och med några nya exportprodukter som vi som ett litet exportberoende land behöver, och samtidigt driva Sverige till ett mer utsläppsnålt samhälle.

Varför känner regeringen att man har råd att säga nej till mer lokal samverkan från flera olika aktörer som vill sätta Sverige i en mer miljöbra riktning?

Anf. 48 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! I dag har delegationen Hållbara städer slutfört sitt arbete och efter fyra års intensivt arbete nu överlämnat ett antal förslag. Det handlar, Matilda Ernkrans, om mycket av samarbete, många skarpa idéer, goda förslag och förebilder. Nu har delegationen Hållbara städer genom olika pilotprojekt kunnat visa på förebilder av hur en hållbar stadsutveckling kan se ut.

Det här är internationellt intressant. Det är också nationellt oerhört intressant. Här kommer det att bli en hävstångseffekt.

Man pekar också på vikten av tvärssektoriellt samarbete, och det har den alliansledda regeringen arbetat med under ett antal år. Det handlar om ett samarbete mellan myndigheter och olika sektorer. Och vi är inte färdiga. Det kommer att vara nödvändigt att vi fortsätter arbetet.

En annan punkt som togs upp handlar om regelverk, om lagen om offentlig upphandling och PBL – olika arbeten som redan pågår. Det pågår utredningar om bland annat LOU, lagen om offentlig upphandling, men också den otroligt viktiga miljömålsberedningen. Där tas ett skarpt och stort grepp för att vi ska kunna uppnå miljömålen.

Herr talman! Jag anser att det är mycket på gång och tror att vi kan samverka på ett konstruktivt sätt.

Med detta tackar jag miljöministern för att hon deltog i debatten och önskar er alla en riktigt god jul.

Anf. 49 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ja, det pågår mycket som är bra. Jag tittade snabbt igen igenom Socialdemokraternas förslag och måste ärligt talat säga att jag har väldigt svårt att se vad som är nytt.

Det är jättebra att ta ansvaret för ny teknik och ny utveckling, lokalt samarbete, samarbeten mellan privata aktörer, länsstyrelser, företag och forskare. Ju mer vi kan göra det i Sverige, desto bättre är det. Men i miljöteknikstrategin finns innovationsupphandlingsuppdragen till Vinnova och Energimyndigheten. Det finns fokuseringar på stadsplanering och hållbart byggande, inklusive saker som gatubelysning, vattenförsörjning, effekt- och avfallshantering, nya bränslen, energieffektivisering – alltihop detta. Innovationsstrategin lyfter fram test- och innovationsverksamhet inom hållbar stadsutveckling. Och vi har en organisation och struktur för att ta hand om avknoppningar från universitet. I Lund har vi svensktoppen inom clean tech i anslutning till Lunds tekniska högskola.

Jag välkomnar verkligen Socialdemokraternas satsning, men jag måste säga att jag inte ser vad som är nytt.

Dessutom har vi förstärkt forskningsanslagen ordentligt i den senaste budgeten, och miljöforskningen får rejält höjda anslag.

Jag vill igen lyfta fram Energimyndighetens arbete som oerhört viktigt och där det också finns mycket pengar och möjligheter – precis det som Matilda Ernkrans talar om.

För att gå över till vad som kommer ut ur det här systemet finns det enorma möjligheter till arbetstillfällen och konkurrenskraft genom att tillvarata det som vi har i Sverige när det gäller skog och vatten och vår kunskap inom alternativ energi och det som handlar om värme, kyla och elproduktion.

Prot. 2012/13:48

19 december

Svar på
interpellationer

Vi sammanfattar det här i många olika sammanhang. Allra senast diskuterade jag med Kinas klimatförhandlare om hur vi ska kunna samarbeta för att överföra allt det som kommer fram ur de svenska tekniksatsningarna så att det blir till ännu mer nytta för jobben naturligtvis men också för miljön i ett globalt sammanhang.

Anf. 50 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag kan för det första bara beklaga att Lena Ek valde att inte vara med när riksdagen debatterade miljöbudgeten.

För det andra kan jag bara beklaga, i ett Sverige som går mot 8 procents arbetslöshet, i en värld som styr mot fyra graders uppvärmning och i ett Sverige där vi inte klarar våra miljö- och klimatmål, att vi har en regering och en ansvarig miljöminister som, förutom att minska miljöbudgeten, känner att det räcker så. Man behöver inte ens ägna tid och kraft åt att försöka sätta sig in i andras kloka idéer som kan ge Sverige en mer hållbar framtid och där vi kan använda miljö- och klimatpolitiken och inte minst miljöbudgeten som en drivkraft för nya jobb och en bättre välfärd.

Jag beklagar det. Jag tycker att Sverige förtjänar bättre, att Sverige kan spela en större roll genom att visa ett större ansvar på hemmaplan och inom EU och definitivt i de internationella klimatförhandlingarna som vi inte ens har berört här.

Jag är också fullt medveten om att Lena Ek, som säkert kämpar på så gott hon kan i regeringen, är låst av andras låga ambitioner. Det är beklagligt att vi har en miljöminister som måste skriva debattartiklar där hon går i polemik med sin egen regering.

Jag kan bara fortsätta att driva en socialdemokratisk oppositionspolitik, fortsätta att leverera kloka, framtidsinriktade förslag och hoppas att människor tycker att det är dags att byta regering 2014.

Anf. 51 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag har nu flera gånger hört att jag valde att inte vara med i riksdagens utgiftsområdesdebatt. Då förbereddes miljørådet där vi diskuterade den nya vattenstrategin, EU:s blueprint, EU:s sjunde miljöhandlingsprogram och hur miljön ska kunna påverkas i EU:s jobb- och tillväxtstrategi, EU 2020.

Jag är ledsen att det ibland kolliderar med riksdagsarbetet, men i mitt uppdrag som miljöminister ligger att bevaka och hantera förhandlingarna på miljørådet. Då kan jag inte alltid komma hit och lyssna på Matilda Ernkrans, hur bra saker hon än ibland säger.

Miljöbudgeten ökar sakta men säkert. Framför allt kommer miljöfrågor in i andra utgiftsområden, vilket är bra. En historisk järnvägssatsning och stora påslag på forskning med uppräknade anslag för miljöforskning är bara några exempel.

Den inspiration jag får som miljöminister både när det gäller reformer och miljöteknik hämtar jag inte huvudsakligen ur Socialdemokraternas miljöstrategi utan från internationella forskningsrapporter, från global industri som ligger i framkant, från våra svenska utvecklingsprojekt och från forskningsbyarna runt våra svenska universitet.

Dit kan vi gärna åka tillsammans, för det är roligt att hämta kunskap och få inspiration och omsätta det i praktisk politik.

9 § Svar på interpellation 2012/13:128 om ytvattentäkter som riksintresse

Anf. 52 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Pyry Niemi har frågat mig hur jag ser på det faktum att våra viktigaste ytvattentäkter inte är skyddade genom riksintresse och hur jag och regeringen avser att behandla förslaget från Miljöprocessutredningen.

Med områden av riksintresse skyddas mark- och vattenområden som rymmer resurser, värden eller företeelser som är särskilt betydelsefulla i ett nationellt perspektiv. De ska därför särskilt beaktas vid tillståndsprövningen för olika verksamheter och i den fysiska planeringen. Ytvattentäkter ingår för närvarande inte i de resurser som kan skyddas enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

Miljöprocessutredningen hade i uppdrag att bland annat överväga om det finns andra resurser och värden än de som anges i miljöbalkens 3 kap. som borde ligga till grund för att peka ut områden av riksintresse.

I sitt slutbetänkande *Områden av riksintresse och miljökonsekvensbeskrivningar* analyserade utredningen frågan om riksintresse för ytvattentäkter. Utredningen ifrågasatte om hushållningsreglerna i miljöbalken är tillräckliga som styrmedel med tanke på hotbilden för täkterna.

Utredningen konstaterade att frågan låg utanför vad som var möjligt att behandla inom utredningen och ansåg därför att den inte kunde avgöras med utredningen som grund. Utredningen lämnade alltså inget förslag gällande riksintresse för ytvattentäkter.

Regeringen ser det som angeläget att riksintressesystemet är ändamålsenligt och motsvarar dagens behov. Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2013 konstaterat att det finns behov av en översyn av bestämmelserna om riksintressen och deras tillämpning och har därför för avsikt att tillsätta en utredning.

Anf. 53 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Mälardalen är en av Sveriges mest expansiva regioner och bedöms öka i befolkning med drygt en halv miljon fram till år 2030. Det innebär att befintliga bosättningar, orter och städer i Mälardalen kommer att förtätas och växa i högre grad än i någon annan region i Sverige. Antalet människor som bor, lever, vistas och besöker Mälardalsregionen ökar i snabb takt. Mälaren är dricksvattentäkt för över två miljoner invånare.

Försvarsmakten har ansökt om utökat skjutstillstånd vid Veckholms skjutfält i Enköpings kommun som ligger vid Mälaren. Det har mötts av starka protester från de angränsande kommunerna Håbo och Upplands-Bro. Även närboende till skjutfältet har samlat sig till en stark aktionsgrupp med syftet att minska antalet skjutningar alternativt flytta skjutningarna helt från området till andra skjutfält. Norrvatten som försörjer 14 kom-

muner runt Mälaren med dricksvatten har överklagat länsstyrelsens beslut, så även Håbo kommun.

Herr talman! Vattenkvaliteten i Mälaren kommer att försämrats kraftigt om försvaret utökar skjutövningarna på Veckholms skjutfält. Det menar Norrvatten och de kommuner som ligger i området. Det finns nämligen stor risk för ökad halt av giftiga tungmetaller i området om försvarets ansökan går igenom.

Försvaret ansöker nu också hos miljödomstolen om utökade tillstånd för militära flygövningar över Vättern. De vill öka antalet flygdagar från 20 om året till 50 och antalet avlossade skott från 1 000 om året till närmare 80 000.

En stor del av ammunitionen innehåller bly, sammanlagt över 200 kilo, som årligen kommer att hamna på sjöbotten och sedan sakta läcka ut i vattnet. Även koppar, zink och antimon riskerar att läcka ut. Totalt beräknas tio ton metall hamna på sjöbotten varje år.

Oro finns också för ökade bullerstörningar och för risken att flygfotogen hamnar i vattnet vid ett flyghaveri.

Områden från Gränna i söder till Karlsborg i norr berörs. Under övningsdagarna kommer ett JAS-plan att passera på låg höjd ungefär varannan minut.

Det finns naturligtvis ännu mer besvärande omständigheter kring detta. Rent vatten är en förutsättning för att vi ska kunna leva vidare på planeten. Våra samhällen fortsätter att växa, dock möjligen i en annan riktning än vad som vore önskvärt för att hela Sverige ska leva.

Stora delar av befolkningen har flyttat till befolkningstäta Mälardalen, men även till Göteborg, Malmö och området kring Vättern.

Vättern är dessutom dricksvattentäkt för 250 000 personer, och kan på sikt även bli dricksvattentäkt för Stockholm. De områden som vi tar dricksvattnet från, till exempel Vättern och Mälaren, är i allra högsta grad riksintressen som har hög prioritet inom samhällsplaneringen.

Även om Sverige har relativt goda förutsättningar för dricksvatten utsetts våra ytvattentäkter för stora prövningar året om. Luftföroreningar, spillvatten från vägar, avgaser och spill från båttrafik, material som dumpas direkt ner i sjöarna med mera skapar tillräckligt med problem och belastningar.

Det blir fråga om nationella ställningstaganden, om riksintressen, för att hålla dessa miljöer intakta och giftfria. Det är alldeles för många människor och naturområden som påverkas negativt om ytvattentäkterna förorenas och slutligen hamnar i ett läge där de blir otjänliga för upptagning av dricksvatten.

Låt mig ställa några frågor till miljöministern.

Regeringen ser det som angeläget att riksintressesystemet är ändamålsenligt och motsvarar dagens behov. Vad innebär detta?

Regeringen vill tillsätta en utredning för att det finns ett behov av en översyn av bestämmelserna för riksintressen. När beräknas denna utredning landa som en proposition?

Kommer utredningsdirektivet att ta fasta på Miljöprocessutredningens inställning att det finns ett behov av att förstärka miljöbalken för att skydda ytvattentäkterna?

Anf. 54 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Jag vill tacka Pyry Niemi för att han har tagit upp denna angelägna fråga. Jag vill också tacka miljöministern för ett positivt svar där miljöministern visar insikt i denna problematik.

Faktum är att militära övningar bedrivs över vatten som är vattentäkter. Mälaren och Vättern har nämnts. Blyammunition i kombination med vattentäkter är oacceptabelt. Det är fler dricksvattentäkter som behöver lyftas fram i detta sammanhang. Bolmen och Göta älv är några andra exempel.

Det kan tyckas märkligt att ett antal skjutbanor har riksintresse men inte livsviktiga vattentäkter. Metoderna för skyddet kan givetvis diskuteras, men det är viktigt att överväga riksintresseklassningen.

Jag är glad över miljöministerns svar på interpellationen. Det står tydligt att regeringen i budgetpropositionen 2013 har för avsikt att se över och utreda detta. Man ska också titta på frågan om riksintresse.

Anf. 55 CECILIA DALMAN EEK (S):

Herr talman! Frågan om skydd för dricksvattentäkter är viktig för framtiden. Vid några tillfällen de senaste åren har vi i Sverige råkat ut för omfattande vattenburna sjukdomsutbrott. När ett samhälle drabbas av det blir effekten att tusentals människor blir magsjuka, att samhällsviktig service stannar upp och att människor tvingas stanna hemma från jobbet. Det påverkar såväl näringslivet som individen och samhällets alla service- och skyddsverksamheter. Barn, sjuka och äldre blir ännu mer allvarligt påverkade. Vattenburna sjukdomsutbrott är tack och lov sällsynta än så länge, men de riskerar att bli vanligare i framtiden om man inte hanterar de mikrobiologiska risker som följer med de klimatförändringar vi ser. När regnen blir häftigare blir avrinningen från markområden och vattendrag större. Enskilda avlopp blir större riskfaktorer, och de kommunala reningsverken bräddar ut ofullständigt renat vatten.

Alla Sveriges kommuner arbetar för en hållbar framtid. I alla kommuner som har ytvattentäkter eller infiltrationsområden som dricksvattentäkter använder man mycket energi för att arbeta fram bra åtgärder för att motverka riskerna för ett sämre råvatten. En värdefull åtgärd som regeringen redan hade kunnat göra är att ge dricksvattentäkterna skydd som riksintressen. Det skulle ha inneburit att de värderas på samma sätt som andra skyddsvärda intressen i samhället, och det skulle ha förenklat en hållbar samhällsbyggnad.

Regeringen har tyvärr låtit bli att ge dricksvattentäkter samma skydd som till exempel grustäkter, vägbyggen, friluftsområden och, som vi har hört, militära skjutfält. Det innebär att sjöfarten i Göta älv är ett riksintresse, men inte det vatten som älven utgörs av. Strandängarna längs älven är skyddade, men inte det vatten som rinner av dem och hamnar i älven. Militära skjutfält över sjöar och vattendrag kan vara riksintressen, men inte det vatten som ammunitionen hamnar i.

Om ytvattentäkter och infiltrationsområden kunde pekats ut som riksintressen skulle de kunna värderas mot andra riksintressen på samma villkor. Eftersom regeringen inte har agerat kommer dricksvattenintresset alltid efter de andra skyddsvärda intressena.

I sitt interpellationssvar hänvisar miljöministern till Miljöprocessutredningen. Det är rätt. Utredaren ansåg sig inte ha tillräckliga direktiv. I

Prot. 2012/13:48

19 december

*Svar på
interpellationer*

stället tog Naturvårdsverket fram förslag som man lämnade i en skrivelse till regeringen 2008. År 2009 lämnade Naturvårdsverket egna förslag på ändringar i lagtexten för att möjliggöra att grundvattentäkter, ytvattentäkter och infiltrationsområden skulle kunna bli riksintressen.

Herr talman! Ett starkare skydd för dricksvattentäkter krävs. Det är vi uppenbarligen eniga om. Det hade varit möjligt att redan göra detta för att underlätta för kommunerna att bygga samhället hållbart för framtiden, särskilt när det gäller områden som förser många människor med dricksvatten. De ändringar som krävs har regeringen redan fått förslag på. Förslagen till ändringar i miljöbalken har redan lagts fram av en utredning och en myndighet. Ändå har inte regeringen lämnat några förslag till riksdagen. I stället vill man gräva ned frågan i ytterligare en utredning. Vad krävs för att miljöministern ska agera och inte bara stoppa huvudet i sanden?

(Applåder)

Anf. 56 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Vad krävs för att man ska agera som minister? Det krävs ett beslutsunderlag.

De flesta frågor som har ställts är antingen sådana som jag inte kan besvara eftersom det är ärenden under pågående behandling där en minister inte får lägga sig i eller också är det områden där vi förbereder utredningsdirektiv. Det är ganska trist att bara kunna svara på det viset.

Jag kan försäkra att vi jobbar mycket med vattenfrågorna. Det finns ett antal utredningsuppdrag. Vi har den nya myndigheten som jobbar med detta. Det finns uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten. Vi analyserar nu det som är EU:s stora vattenstrategi, blueprint.

En tredje grupp av frågor som jag inte heller kan svara på är de som faller under Livsmedelsverket, som är en myndighet som jag inte har ansvar för.

Vi försöker se till att vi för frågan om skydd av våra vattentäkter framåt.

Kommunerna har planmonopol och ansvarar för sina reningsverk. Ett problem är att det finns en grupp kommunala reningsverk som är gamla och inte har den teknik som behövs. De uppfyller helt enkelt inte kraven. Jag avser att i januari ta kontakt med de kommunerna och bjuda in dem för att diskutera hur vi ska lösa frågan.

Vattenfrågor är komplexa. Det är olika regler för havsvatten, sjövattnen, strömmande vatten, dricksvattentäkter och grundvattentäkter.

I Stockholmsregionen diskuterar man Slussen ur ett arkitektoniskt perspektiv och ett trafikperspektiv. För min del är frågan angelägen att lösa eftersom höjda vattennivåer på grund av klimateffekter kommer att göra att vi får ökade problem med saltvatteninträngning i Mälaren. Därför måste frågan om Slussen lösas och byggnationen komma i gång väldigt snart. Det finns uppenbarligen stora problemområden. Därför arbetar vi nu igenom frågan. Det kommer att vara mycket diskussion och komma många initiativ från regeringen under det kommande året när det gäller vattenfrågan.

Anf. 57 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Det finns många frågor som man kan diskutera när det gäller vatten. Det är en livsavgörande del av vårt samhälle. Det handlar inte bara om livsmedel utan också om möjligheter till ett bra friluftsliv och bra båttrafik. Vi ska göra allt vi kan för att se till att de gemensamma vattendrag och sjöar vi har hålls så giftfria och tillgängliga som möjligt.

Jag tar fasta på det som Cecilia sade om att Naturvårdsverket har lagt fram ett förslag till en ny lagtext när det gäller ytvattentäkter. Borde det inte räcka för att avstå från en utredning och gå till ett skarpt förslag på en gång? Det finns skäl för ministern att fundera på det.

Både Anita Brodén och Cecilia Dalman Eek var inne på att vi har riksintressen för många saker, men att vattnet hamnar på efterkälken och blir nummer två. Det är väsentligt att ta fasta på. Vi koncentrerar mycket av byggnationen till storstadsområdena. Ett antal vattentäkter är viktiga för storstadsområdena. Det gäller Mälaren och Vättern, till exempel. Man måste ge planeringsförutsättningar så att människor kan bo i de här områdena samtidigt som man garanterar att vattenkvaliteten är så bra att vattnet inte blir otjänligt.

Det handlar också om riskklasser. Vad är det som händer om ett flygplan störtar exempelvis i Vättern? Vad gör man då? Eller vad händer om man råkar öka miljöbelastningen med extra mycket skjutningar och så vidare? Vilka konsekvenser får det på livskvaliteten och vattenkvaliteten? Blir vattnet otjänligt som människoföda och så vidare?

Jag förstår miljöministerns ingång att detta ska breddas och jobbas med på flera håll och kanter. Men samtidigt är styrsignalen om riksintressen värdefull, inte bara lokalt utan snarare nationellt.

Det som ministern säger om Slussen är också en mycket viktigt signal för att visa hur värdefull Mälaren är för mer än två miljoner människor. Mälaren är den dricksvattentäkt som koncentrerat förser flest människor i en region med dricksvatten. Det är en mycket viktig faktor som vi inte får bortse från och som jag också utgår från att miljöministern tar på allvar.

Sedan handlar det om alla riksintressen som Försvarmakten på något vis har rätten till. Det blir provningar i domstol, men på något vis känns det ändå som att Försvarmakten har företrädare vid dessa provningar.

Med den hotbild som nationen inte har haft under ett antal år tycker jag att det är mer förenligt med en god samhällsplanerartradition att även Försvarmaktens ambitioner jämföras med övriga ambitioner. Då blir dricksvattnet, ytvattnet, en del av den ambition som vi egentligen borde bära med oss och som borde jämföras med Försvarmaktens tankar och funderingar kring hur man ska försvara landet på bästa sätt. Vattnet är nämligen helt avgörande för att vi ska kunna klara av nationella kriser och så vidare.

Anf. 58 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Visst är vatten vårt viktigaste livsmedel. Det är viktigt att vi mer och mer fokuserar på och lyfter fram miljöaspekterna, livsmedelsaspekterna och säkerhetsaspekterna. I vår omvärld kommer vattnet förmodligen att generera och vara en orsak till framtida konflikter. Vi vet att det betyder oerhört mycket.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Herr talman! Jag vill påminna om ett par arbeten som nu pågår och som kommer att förbättra och förändra synen på vatten. Det är gemensamma ansträngningar och ett gemensamt arbete. Det handlar om EU:s vattendirektiv som kommer att sjösättas 2015. Det kommer att påverka, och det ställer oerhört stora krav. Där har vi ett stort nationellt arbete som är igångsatt där vi även ser om vårt eget hus.

Sedan har vi Miljömålsberedningens arbete. Jag nämnde som hastigast Miljömålsberedningen i den förra interpellationsdebatten. Här tas ett stort grepp när det gäller en hållbar mark- och vattenanvändning. Vi ska presentera olika förslag, etappmål, för regeringen nästa år. Ett delbetänkande kommer att presenteras och året därpå ett slutbetänkande. Det är viktigt att vi kan ta in dessa aspekter i detta arbete.

Slutligen handlar det om det arbete som miljöministern har nämnt, och jag ser fram emot den utredning som har aviserats.

Anf. 59 CECILIA DALMAN EEK (S):

Herr talman! Jag vet att miljöministern har ett stort engagemang för vattenfrågor. Men ska det behövas fyra år för att få fram ett beslutsunderlag när det redan finns ett från en av statens egna myndigheter?

Det finns både ett textförslag till lagändring i miljöbalken och ett förslag på utbredningar från Naturvårdsverket. Jag har dem med mig.

Att skydda dricksvattnet är en krävande uppgift för landets kommuner. Det är, som miljöministern säger, ett tufft arbete för dem att göra det. Men det som ankommer på regeringen i detta sammanhang är inte raketforskning. Det finns redan föreslagna ändringar.

Miljöprocessutredningen och Naturvårdsverket har konkretiserat förslaget med förslag till ny paragraf och med rimliga områdesutsträckningar. Ändå har regeringen inte kommit till riksdagen med förslag.

Jag undrar därför: Varför förhalar miljöministern en hållbar dricksvattenpolitik med ytterligare en utredning?

Anf. 60 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Genom att inrätta vattenskyddsområden med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken kan kommun eller länsstyrelse ge bland annat dricksvattenförekomster ett direkt skydd. Ca 60 procent av alla kommunala vattentäkter omges av vattenskyddsområde. Ett skydd som riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken kan inte avse pågående markanvändning och kan inte ersätta skyddet enligt 7 kap. miljöbalken. Därför har vi faktiskt tydligare och tuffare regler i miljöbalken.

Icke desto mindre finns det anledning att se över avvägningen mellan olika riksintressen och hur de används. Därför har regeringen i budgetpropositionen meddelat att vi avser att tillsätta en sådan utredning, och beslutet fattas i riksdagen denna vecka vad avser budgetpropositionen. Därför kommer vi nu att sätta i gång arbetet med direktiv till en sådan utredning. Det är någonting som jag inte har för avsikt att förhala eller försinka därför att jag delar interpellantens åsikt att vattenfrågorna är oerhört viktiga.

Anf. 61 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Timmen må vara sen, men det är viktiga frågor som vi diskuterar. Det gäller att hålla ambitionerna och engagemanget uppe hela vägen.

Vatten är inte bara avgörande för att vi ska leva, må bra och trivas i vår samtid och ha gott vatten till maten, kunna duscha och så vidare. Vatten handlar också om upplevelser. Tillgången till upplevelser begränsas i mångt och mycket om vattentäkterna blir förorenade och vi inte har några möjligheter att vara där.

Det som jag tycker är problematiskt, miljöministern, och där delar jag Cecilia Dalman Eeks uppfattning, är att det känns som att vi håller på att utreda ihjäl oss i dessa frågor. Det finns ett stort och starkt underlag så att man skulle kunna gå vidare ganska snabbt och hävda och kanske kunna höja regeringens ambitionsnivå och direkt säga: Vi tror på detta. Dricksvatten är mycket viktigt för nationen. Vi måste ha rena och fina ytvattentäkter. Vi måste ha rena och fina dricksvattentäkter.

Att gå ut med denna ambitionsnivå skulle också vara mycket vällovt för kommunerna. Då skulle de inse att det är på detta sätt de ska anpassa sin samhällsplanering, det är på detta sätt de kan se framtiden an, och det är detta som de också ska prioritera.

I dag är det ett mischmasch av riksintressen som strider mot varandra. Det är bekymmersamt. Man kan lugnt konstatera att vattenfrågorna i dagsläget på något vis hamnar mellan olika paragrafer. Det tycker jag inte är bra i ett land som Sverige där vi kämpar hårt för att behålla en god och hög vattenkvalitet. Det är en tradition som vi har haft i många decennier.

Jag hoppas nu innerligt att miljöministern och den kommande utredningen verkligen tar fasta på detta och gör allvar i saken om att dricksvattnet måste vara rent och fräscht.

Anf. 62 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag ska be att få tacka för en mycket bra interpellationsdebatt där många frågor rörande vatten har luftats. Det finns anledning att komma tillbaka till frågan om vatten när det gäller havsvattnets kvalitet, sjövattnets kvalitet, rinnande vattens kvalitet, dricksvattentäkter, ytvattentäkter och grundvatten.

Vi har, som Pyry Niemi mycket riktigt säger, en lång svensk miljötradition av att vara rädda om vårt vatten och kvaliteten på vårt dricksvatten.

Detta blir extra tydligt i ett europeiskt perspektiv. Jag hade på miljørådet, vilket jag förberedde i torsdags kväll, anledning att diskutera precis dessa frågor. I Spanien får man ibland, när det är en riktig torkperiod, importera dricksvatten till vissa städer per båt. Grundvattnet har sjunkit 8–12 meter – det finns lite olika uppgifter – på Cypern. I Holland och Belgien är grundvattnet så förstört av närsalter genom enorma övergödningseffekter att man inte kan ge det till små barn.

Detta är naturligtvis en väldigt problematik. Det är också så att klimatförändringarna ur ett globalt säkerhetsperspektiv kommer att innebära ett större tryck på och en större konflikt när det gäller grundvatten än vi någonsin har sett historiskt.

Prot. 2012/13:48
19 december

*Svar på
interpellationer*

Det finns möjlighet att skydda dricksvattentäkter genom bestämmelserna i miljöbalken, men det är viktigt att ta en diskussion om riksintressen även när det gäller vatten. Det är anledningen till att regeringen i sin budgetproposition, vilken man har beslutat om denna vecka i riksdagen, har föreslagit att det ska tillsättas en sådan utredning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2012/13:137 om varg i renkötselområdet

Anf. 63 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter och ärade åhörare – wherever you are! Helén Pettersson har frågat mig varför regeringen inte har sett till att samråda med samebyarna innan man fattade beslut om att inte medge skydds jakt på ett vargpar som etablerat sig i Junsele i Västernorrlands län. Hon har vidare frågat mig om regeringen frångått den tidigare principen om att freda renbetesområdet från varg och nu gjort ställningstagandet att det kan finnas vargrevir i renbetesområden.

Jag vill inledningsvis framhålla att regeringen har tagit tydlig ställning för att alla våra stora rovdjur ska ha livskraftiga stammar i arternas naturliga utbredningsområden, samtidigt som beslut som rör förvaltningen ska fattas nära de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden.

Beträffande vargstammen vill vi förbättra den genetiska situationen i första hand genom att underlätta för naturligt invandrade vargar att förflytta sig från norr Sverige till den vargpopulation som finns i Mellansverige. Regeringen har även uppdragit åt Naturvårdsverket och Jordbruksverket att arbeta med aktiva åtgärder för den genetiska förstärkningen genom att till exempel sätta ut djurparkssvalpar till ynglande vilda vargpar.

Interpellationen har ställts mot bakgrund av regeringens beslut den 8 november 2012 att Naturvårdsverket efter samråd med bland annat Sametinget och länsstyrelserna ska överlägga med berörda samebyar om ekonomiskt rimliga åtgärder för att minimera riskerna för skador på renkötseln av det vargpar som innefattar en genetiskt värdefull vargtik. Syftet med beslutet är att vargpåret ska kunna vistas i berörda län över vintern 2012/13 fram till våren 2013 när en eventuell föryngring har skett.

Regeringens beslut innehåller inget ställningstagande om en eventuell skydds jakt på vargpåret. Som Helén Pettersson borde känna till är det enligt jaktförordningen (1987:905) Naturvårdsverket som beslutar om skydds jakt efter varg i Västernorrlands län. Vilhelmina södra sameby ansökte den 19 oktober 2012 om skydds jakt på vargpåret. Det avslogs av Naturvårdsverket den 20 november 2012 med hänvisning till att det skulle försvåra bevarandestatusen för den skandinaviska vargpopulationen, eftersom tiken med sin genetiska bakgrund bedöms kunna sänka inavelsgraden i den svenska vargpopulationen om hon och partnern förökar sig.

När det gäller frågan om principen att freda renbetesområdet från varg och att regeringen nu gjort ställningstagandet att det får förekomma

vargrevir i renbetesområden vill jag hänvisa till riksdagens beslut om målet för vargstammens utbredning (prop. 2000/01:57, bet. 2000/01:MJU9, rskr. 2000/01:174). Beslutet innebär att vargstammen på naturlig väg ska sprida sig över landet men att dess förekomst i renskötselområdet i huvudsak begränsas till de områden utanför renskötselområdets åretruntmarker där den gör minst skada.

I propositionen bedömde regeringen att regelbundna föryngringar i stora delar av renskötselområdet inte torde vara möjliga att förena med modern renskötsel men att det utanför åretruntmarkerna bör vara möjligt med enstaka föryngringar i områden där det sällan finns renar eller där förutsättningarna för att vidta skadeförebyggande åtgärder är gynnsamma. Regeringens beslut den 8 november 2012 fattades således mot bakgrund av att det område i Västernorrlands län där vargpåret nu befinner sig är beläget utanför åretruntmarkerna.

Därtill anser regeringen att det är viktigt att försöka bevara det nu aktuella vargpåret eftersom den invandrade vargtiken har en så pass stor potential att bidra till att minska inaveln i den skandinaviska vargstammen. Regeringsbeslutet betonar också att åtgärden ska betraktas som en extraordinär insats till och med våren 2013 och inte kommer att förändra tidigare bedömningar av förekomst av varg i renskötselområdet.

Anf. 64 HELEN PETTERSSON i Umeå (S):

Herr talman! Jag får börja med att tacka ministern för svaret, även om det är ett svar som väcker en del frågor för min del.

Det står bland annat i svaret att alla "rovdjur ska ha livskraftiga stammar i arternas naturliga utbredningsområden". Eftersom interpellationen handlar om varg i renskötselområdet ställs frågan på sin spets, om renskötselområdet ingår i vargens naturliga utbredningsområde enligt regeringen. Det är ganska avgörande.

När både forskare och utomstående internationella bedömare tittar på vårt land och gör en bedömning av hur mycket varg vi ska kunna ha ser de ett väldigt stort land med vidsträckta skogar. Om vi inte anser att det är aktuellt med varg inom renskötselområdet ser kartan extremt annorlunda ut, och då ska bedömningen av antalet vargar se annorlunda ut.

I ministerns svar, precis som i den senaste propositionen på temat som antogs i denna kammare, står det "att det utanför åretruntmarkerna bör vara möjligt med enstaka föryngringar i områden där det sällan finns renar...".

Jag hoppas att miljöministern är informerad om att det område där vargpåret nu finns är ett område där det finns renar. Där finns mycket renar. Det är flera samebyar som har detta område som sitt vinterbetesland så här års. Det har också använts som det under många år. Vargpåret befinner sig där just nu, som sagt var. Det finns färsk rapport om att renar har rivits av varg där.

Om man tittar på den svenska renstammen sägs det att vi i vinterstam har ungefär 260 000 renar. Under 2010 gjorde SLU bedömningen att det kan vara så mycket som uppemot 70 000 renar som blir rivna av rovdjur under ett år, detta alltså utan att vi har vargföryngringar i renskötselområdet. Det går inte att komma ifrån att det är ett problem.

Det finns de som säger att den svenska renstammen har passerat gränsen för kollaps. Det finns andra som säger att vi står där nu. Faktum

Prot. 2012/13:48
19 december

Svar på
interpellationer

är att anledningen till det är beslut som vi har fattat i denna kammare om hur rovdjursstammarna ska se ut. Det är klart att det är svårt att göra det på något annat sätt än så.

När vi fattar beslut som så direkt och påtagligt påverkar de enskilda renföretagarna, likväl som hela rennäringsen som kollektiv, kan man tycka att vi borde göra det med respekt för dem som berörs av besluten. Ministern sade också att ”beslut som rör förvaltningen ska fattas nära de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden”.

Men i detta fall gjordes det inte. De som lever nära det här rovdjursparet ansökte om skyddsjakt och fick avslag. Efter att så hade skett kom det fort ut ett regeringsuppdrag som bland annat går ut på att man ska föra samtal med dem om hur de möjligen ska kunna kompenseras för att ha vargarna i sitt område under den här perioden. Det känns som att det förhandlingsmandat som samebyarna har i detta läge inte är speciellt stort när regeringen redan har bestämt att vargarna ska fredas och finnas kvar där.

Man kan kalla det mycket. Man kan inte kalla det delaktighet. Man kan inte kalla det samverkan.

I dag beräknar man att den medelstora renföretagaren förlorar ungefär 300 000 kronor per år på rovdjurspredation. Av det ersätter vi ungefär en tredjedel från statens sida. Det finns ingen annan näring som skulle acceptera det. Och nu lägger vi ytterligare personliga ekonomiska pålagor på en redan hårt ansträngd näring.

Anf. 65 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag hade hoppats få detta inlägg lite senare, men jag vill så här framåt kvällen uppfylla ett av de löften som jag gav tidigare under eftermiddagen, nämligen att jag skulle återkomma och önska god jul och gott nytt år. Det vill jag naturligtvis göra till miljöministern med medarbetare, till talmannen med medarbetare, till ledamöter som fortfarande är kvar i kammaren och till de människor som har följt debatten under eftermiddagen. Jag önskar alla en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Nu avslutar vi först den här viktiga debatten om vargen och rennäringsen – sans och balans.

Anf. 66 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag återkommer med god jul och så vidare.

Allra först ska jag försöka svara på en del av de väldigt viktiga frågor som ställts av interpellanten.

Jag har nyss i svaret redogjort för riksdagsbeslutet och hur det är formulerat när det gäller att tillåta varg i renskötelsområden, där man skiljer på åretruntmarker och andra marker. Samtidigt ska jag säga att jag har stor respekt för de svårigheter som renskötande samer möter i samband med rovdjur i renskötelsområdet. Det är alldeles självklart att det i vardagen ger väldigt bekymmer och stor oro. Jag förstår det.

Det är anledningen till att jag så sent som i måndags har tagit upp detta med miljökommissionären och påpekat antalet renar rivna av rovdjur. I det fallet, med de siffrorna och den statistiken, handlar det om våra fyra stora rovdjur och deras skador på rennäringsen och på renkalvar. Det är björn som står för det största antalet, men det är också lo, järv och varg.

Jag är medveten om att vargen ger effekter när det gäller att hålla ihop renhjorden, vilket naturligtvis också påverkar det dagliga arbetet med att se till och skydda sina djur och ta ansvar för deras välbefinnande.

Det är anledningen till att vi i regeringen när vi försöker hantera dessa frågor, för att nå fram till en varaktig lösning och en stabil och balanserad situation, talar mycket om det totala rovdjurstrycket. Det är någonting som vi inte har arbetat särskilt mycket med i Sverige men som är viktigt, inte bara för rennäringen utan också för dem som har andra tamdjur, som får, kor eller kalvar.

Jag påpekade också att de fem sydligaste samebyarna vid ett möte tidigare i höst redovisade för mig och landsbygdsminister Eskil Erlandsson hur deras situation såg ut. Jag talade om för miljökommissionären hur det här såg ut. Jag har förstått att de har lämnat in material till EU-kommissionens kontor i Stockholm som jag hoppas ska nå kommissionären, för jag tror att det är ett viktigt beslutsunderlag i det pågående arbetet med den stämning som vi har när det gäller vargen och vargskötseln i Sverige.

Det är Naturvårdsverket som har ansvar för att hantera frågor om skyddsjakt. Jag vet att både ansvariga tjänstemän och verkets generaldirektör har tät kontakt med människor som berörs av frågan, och har haft det den allra sista tiden.

Anledningen till att vi i detta regeringsbeslut också nämnde ersättningsfrågorna var att vi bedömde att de nuvarande ersättningsreglerna inte täckte den här situationen och att de därför borde tas upp för den särskilda situation som just nu gäller i det enskilda beslutet. Vi borde alltså ha möjlighet att betala ett annat slag av ersättning än den som nuvarande regler täcker. Det var anledningen till att det såg ut på det viset i det beslutet.

Anf. 67 HELEN PETTERSSON i Umeå (S):

Herr talman! Det är väldigt stora problem med detta. Det handlar inte bara om ekonomi. Det går inte riktigt att mäta i pengar vad vi utsätter en hel näring för i detta fall.

Jag har i dag haft kontakt med representanter för samebyar som berättade att de hittade vargrivna renar i går. Vargparet är väldigt nära renhjorden nu. Strategin fungerar inte.

Regeringen har pratat om att man skulle kunna driva renhjordarna från vargen med helikopter eller annat, men när man ser hur kartan över Sveriges samebyar ser ut och ser att det är väldigt smalt mellan dem förstår man ganska fort att ska man försöka driva renarna åt något håll kommer de in i en annan sameby, och då uppstår det helt andra problem.

Problemen är väldigt många och väldigt stora när det gäller hur man ska klara av att freda det här vargparet. Det kommer att ställa till med många problem. Det är i ett rentätt område. Det är rentätt precis den här tiden på året då vi säger att vi ska ha dem där.

Regeringen har sagt att vargparet ska vara borta efter den 31 maj. Vad innebär det? Syftet med att man gör detta är att man vill ha tikens valpar eftersom de är genetiskt värdefulla. Det kan jag förstå. Men vi vet inte om hon kommer att få valpar, och även om hon skulle få valpar vet vi inte vad som händer.

Det kom en rapport från fyra forskare på Skandulv för ett par veckor sedan. Den visar att det är svårt att flytta valpar från en vild tik till andra

vilda tikan. Det är så mycket som ska passa in. Det handlar om allt från tidsaspekten till att markägarna ska ge tillstånd till att de placeras ut på deras mark. Och allt detta ska ske inom loppet av någon vecka. Även om man nu lyckas freda det här vargpåret och klara rennäringens situation, vilket jag tror är omöjligt under den tiden, bedömer de att noll till en av dessa valpar kommer att överleva till vuxen ålder och eventuellt kunna bilda eget revir.

Då måste jag fråga: Är det värt det? Är det värt att hamna på kant med hela rennäringen? Är det värt att utsätta renägarna för den psykosociala press som detta innebär och för det enorma merarbete som det innebär att försöka hålla ihop renhjordarna? Man måste vaka över dem. De är ute precis nu och bakspårar för att se om det är fler renar som är tagna av varg. Vi lägger en helt orimlig press på denna näring som vi aldrig skulle drömma om att lägga på någon annan näring. Varför gör vi det? Kan det vara värt det? Det kan ju faktiskt sluta med att det inte blir någonting alls av planerna på en genetisk förstärkning av den svenska vargstammen.

Man pratar om att driva och flytta renhjordar. Jag undrar hur många som har tagit fram det här förslaget som verkligen har sett renhjordar och vet hur de rör sig, speciellt om det finns varg i närheten. De får panik bara av vittringen och sprids över stora ytor. Hur tror man att man ska klara den här situationen ända fram till den sista maj nästa år? Det handlar inte främst om ekonomiska ersättningssystem. Det är ett måste när man nu har fattat det här beslutet och befinner sig i det här läget, men det är inte det som är det enda problemet. Problemet är situationen för en hel näring som vi lämnar bakom oss.

Anf. 68 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Precis det som Helén Pettersson säger här i riksdagens talarstol har jag sagt till miljökommissionären Potočnik och hans kabinett så sent som i måndags. Det måste finnas en balans mellan hur vi skyddar utsatta arter och hur vi skyddar människor och de befolkningsgrupper som har internationellt skydd som minoritetsgrupper. Det är oerhört bekymmersamt att de olika delarna av kommissionen, som just nu avgör väldigt mycket av den svenska rovdjurspolitikens framtid och miljöskyddet för våra hotade arter, inte förmår ta ett helhetsgrepp som balanserar mellan människor och dessa arter.

Samtidigt har regeringen sagt, baserat på de forskningsresultat och den rapport som vi har fått om hur vargen och vargfrågan ska hanteras där forskarna från Skandulv med flera har angett en korridor på 180–380 djur, att genetiken är oerhört viktig.

Problemet är att om vi hamnar i domstol när det gäller den här frågan tappar vi det svenska inflytandet och möjligheten att hjälpa till att lösa konflikter, och inte bara under ett år utan förmodligen under två eller möjligen tre år. Det gör det ännu svårare för oss att hjälpa människor i det här området.

Nu försöker vi balansera mellan de här intressena. Det ligger i Naturvårdsverkets uppdrag att följa den här situationen hela tiden. De försöker också hjälpa till med sina resurser så gott det går.

Det är min bedömning att ett domstolsförfarande skulle förvärpa situationen för alla inblandade människor i det här området. Därför försöker

jag hitta en balans där man kan fortsätta den uråldriga traditionen med hur man föder upp och lever av och med renar samtidigt som vi inte ska hamna i ett domstolsförfarande som under flera år skulle beröva den svenska regeringen möjligheten att bidra till att lösa de här konflikterna. Det är inte lätt.

Vi försöker verkligen göra allt för att underlätta. Det ligger i Naturvårdsverkets uppdrag. Vi har förstärkt möjligheten till skyddsjakt. Vi ska befinna oss inom den här korridoren för gynnsam bevarandestatus. Var vi ligger inom korridoren är beroende av genetiken. Det är i förlängningen mycket viktigt att det här vargparet får möjlighet att föda sin kull och att vi sedan kan flytta på valparna.

Det här är ett beslut som sträcker sig fram till maj. Det är ett engångsbeslut såvitt jag kan se i det här läget.

Anf. 69 HELEN PETTERSSON i Umeå (S):

Herr talman! Ibland känns det som om vi blandar äpplen och päron här. Pratar vi om vargjakten och vargsituationen i stort eller om vargparet i Junsele som interpellationen handlar om? Det är inte EU-kommissionären eller EU-kommissionen som har sagt nej till skyddsjakt på detta vargpar, utan det är det svenska Naturvårdsverket. Strax efter det kom ett regeringsuppdrag att freda dessa vargar. Det är svenska beslut. EU-kommissionen kan inte lägga sig i vilka individer vi väljer att bevilja skyddsjakt på. Det ska också vara en av anledningarna till den utökade skyddsjakten som Lena Ek själv har varit med och beslutat om.

Resonemanget håller inte ihop. Jag tar gärna en diskussion om vargstammen i stort, om vargjakt och om den genetiska statusen, men det är inte riktigt det som just den här debatten i dag handlar om. Den handlar om situationen i Junsele och området runt omkring där man har de här problemen just nu.

Det finns folk som flyttar. Jag får rätt många telefonsamtal om varg. Det finns folk, som inte är renägare, som flyttar. Det finns andra människor som är jägare och har hundar som flyttar och söker sig jaktmarker i andra delar av landet för att komma bort från de vargtäta områdena. Helt plötsligt säger regeringen att det är okej att vi har ett vargrevir här, men det är bara tillfälligt.

Kan ministern garantera att vi inte kommer att hamna i en situation där vi har en annan genetiskt värdefull varg i Norrbotten, Västerbotten eller någon annanstans inom renskötselområdet som man tycker är så värdefull att man ska försöka freda den? Det blir väldigt oförutsägbart hur regeringen kommer att hantera vissa vargindivider. Det blir oförutsägbart för rennäringen, för folk som flyttar och försöker anpassa sig för att kunna leva det liv som de vill leva. Jag tycker inte att det är respektfullt. Jag får faktiskt skämmas ibland över att vara politiker när jag är ute och träffar folk som blir berörda av de beslut som fattas här i kammaren och numera också i regeringen.

Anf. 70 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Det fanns ett sakfel i Helén Petterssons sista inlägg. Det är nämligen så att EU-kommissionen begär in varje handling, varje papper, som handlar om skyddsjaktsbeslut och granskar dem oerhört noga.

Deras rättsavdelning är extremt intresserad av att kontrollera och titta på allting som rör de här besluten.

Min ambition är i alla fall att vi ska försöka komma framåt i de här frågorna. Det här är en extraordinär insats. Vi tittar på vad som behövs för att förbättra genetiken ytterligare, och jag vill säga att genetiken har förbättrats – under 2008–2011 med 19 procent. Vi är alltså på väg åt rätt håll, men jag vill att det ska gå åt rätt håll så snabbt som möjligt, för det ger oss möjlighet att hantera den här frågan som vi vill hantera den, med sans och balans mellan olika intressen.

Just den här kullen skulle ge oss väldiga möjligheter. Enligt Skandulvs rapport skulle en lyckad utsättning av unge med god genetisk status varje eller vartannat år, åtta på tio år, göra att vi håller oss inom korridoren som anges för gynnsam bevarandestatus. Det innebär att vi skulle kunna få en snabbinsats på det här området som ger effekt och som ger oss ett lugn i flera år. Det är därför som vi har den här extraordinära insatsen när det gäller just det här paret.

Vi är medvetna om att detta utsätter människor för en extra ansträngning som är väldigt jobbig. Därför har vi försökt säga att vi ska ha andra ersättningsregler. Om vi tappar inflytandet över den här politiken under flera år i precis ett sådant här kritiskt läge ger det oöverblickbara konsekvenser både för människor och för den gynnsamma bevarandestatusen. Det vi försöker göra är att hantera båda de här frågorna i ett sammanhang. Jag träffar själv gärna de här människorna och pratar med dem om det behövs.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2012/13:54 Upphovsrätt och handlingsoffentlighet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna skrivelse skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2013*.

EU-dokument

KOM(2012) 777 Meddelande från kommissionen En plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union Inledningen till en debatt om Europa

KOM(2012) 782 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett unionsprogram till stöd för särskild verksamhet inom finansiell rapportering och revision för perioden 2014–2020

12 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställts

den 19 december

Prot. 2012/13:48
19 december

2012/13:186 Regeringens bedömningar i budgeten

av *Pia Nilsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 december

2012/13:218 Kustnära fiske

av *Suzanne Svensson* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:219 Den statliga förvaltningspolitiken

av *Meeri Wasberg* (S)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2012/13:220 Inlandets näringsliv

av *Isak From* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:221 Skattefrihet för kreosot

av *Jacob Johnson* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:222 Momsdeklarationstidpunkt för småföretag

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:223 Vikten av att färdigställa viktiga spårprojekt

av *Elin Lundgren* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 december

2012/13:193 Insatser för fler jobb i Värmland

av *Berit Högman* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:195 SJ:s tidtabell i Mälardalen

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:197 Kameraövervakning

av *Anders Karlsson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2012/13:198 Privata delgivningsmän

av *Eva Flyborg* (FP)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2012/13:200 Neddragning av högre utbildning i Hässleholm

av *Lotta Hedström* (MP)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:202 Diasporaskatten
av *Carina Hägg* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Prot. 2012/13:48
19 december

2012/13:203 Eritrea
av *Carina Hägg* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:204 Eritreas opposition i diasporan
av *Carina Hägg* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:207 Färre nyregistrerade företag i Jönköpings län
av *Carina Hägg* (S)
till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:209 Handel med barn
av *Hans Hoff* (S)
till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2012/13:210 Nyföretagarstödet
av *Hans Backman* (FP)
till näringsminister Annie Lööf (C)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 januari 2013.

15 § Kammaren åtskildes kl. 18.12.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 4 §,
av andre vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 38 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Statsbudget för 2013	1
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU10	1
Beslut	1
FiU10 Statsbudget för 2013	1
2 § Avslutning	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
3 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	4
4 § Hänvisning av ärende till utskott	4
5 § Svar på interpellationerna 2012/13:142 och 143 om nedskärningarna i skånsk sjukvård	4
Anf. 2 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	4
Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 4 MARIE GRANLUND (S).....	7
Anf. 5 HILLEVI LARSSON (S).....	8
Anf. 6 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	9
Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (S).....	10
Anf. 8 MARIE GRANLUND (S).....	11
Anf. 9 HILLEVI LARSSON (S).....	12
Anf. 10 LENA HALLENGREN (S)	13
Anf. 11 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	14
Anf. 12 MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 13 MARIE GRANLUND (S).....	15
Anf. 14 LENA HALLENGREN (S)	16
Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	16
6 § Svar på interpellationerna 2012/13:123 och 164 om EU:s svaveldirektiv	17
Anf. 16 Miljöminister LENA EK (C)	17
Anf. 17 SVEN-ERIK BUCHT (S)	19
Anf. 18 HANS HOFF (S).....	20
Anf. 19 INGEMAR NILSSON (S)	21
Anf. 20 LARS TYSKLIND (FP)	22
Anf. 21 Miljöminister LENA EK (C)	23
Anf. 22 SVEN-ERIK BUCHT (S)	24
Anf. 23 HANS HOFF (S).....	24
Anf. 24 INGEMAR NILSSON (S)	25
Anf. 25 LARS TYSKLIND (FP)	26
Anf. 26 PETER PERSSON (S).....	26
Anf. 27 MATILDA ERNKRANS (S).....	27
Anf. 28 ISAK FROM (S).....	28
Anf. 29 Miljöminister LENA EK (C)	28
Anf. 30 SVEN-ERIK BUCHT (S)	29
Anf. 31 HANS HOFF (S).....	30
Anf. 32 PETER PERSSON (S).....	30
Anf. 33 MATILDA ERNKRANS (S).....	31

Anf. 34 ISAK FROM (S)	31	Prot. 2012/13:48
Anf. 35 Miljöminister LENA EK (C).....	32	19 december
7 § Svar på interpellation 2012/13:126 om förgiftade havsbottnar.....	32	
Anf. 36 Miljöminister LENA EK (C).....	32	
Anf. 37 CHRISTINA KARLSSON (S).....	33	
Anf. 38 Miljöminister LENA EK (C).....	34	
Anf. 39 CHRISTINA KARLSSON (S).....	35	
Anf. 40 Miljöminister LENA EK (C).....	36	
Anf. 41 CHRISTINA KARLSSON (S).....	37	
Anf. 42 Miljöminister LENA EK (C).....	37	
8 § Svar på interpellation 2012/13:127 om lokalt klimatarbete	38	
Anf. 43 Miljöminister LENA EK (C).....	38	
Anf. 44 MATILDA ERNKRANS (S).....	39	
Anf. 45 ANITA BRODÉN (FP).....	40	
Anf. 46 Miljöminister LENA EK (C).....	41	
Anf. 47 MATILDA ERNKRANS (S).....	42	
Anf. 48 ANITA BRODÉN (FP).....	42	
Anf. 49 Miljöminister LENA EK (C).....	43	
Anf. 50 MATILDA ERNKRANS (S).....	44	
Anf. 51 Miljöminister LENA EK (C).....	44	
9 § Svar på interpellation 2012/13:128 om ytvattentäkter som riksintresse.....	45	
Anf. 52 Miljöminister LENA EK (C).....	45	
Anf. 53 PYRY NIEMI (S).....	45	
Anf. 54 ANITA BRODÉN (FP).....	46	
Anf. 55 CECILIA DALMAN EEK (S).....	47	
Anf. 56 Miljöminister LENA EK (C).....	48	
Anf. 57 PYRY NIEMI (S).....	48	
Anf. 58 ANITA BRODÉN (FP).....	49	
Anf. 59 CECILIA DALMAN EEK (S).....	50	
Anf. 60 Miljöminister LENA EK (C).....	50	
Anf. 61 PYRY NIEMI (S).....	50	
Anf. 62 Miljöminister LENA EK (C).....	51	
10 § Svar på interpellation 2012/13:137 om varg i renskötseområdet.....	52	
Anf. 63 Miljöminister LENA EK (C).....	52	
Anf. 64 HELEN PETTERSSON i Umeå (S).....	53	
Anf. 65 MATILDA ERNKRANS (S).....	54	
Anf. 66 Miljöminister LENA EK (C).....	54	
Anf. 67 HELEN PETTERSSON i Umeå (S).....	55	
Anf. 68 Miljöminister LENA EK (C).....	56	
Anf. 69 HELEN PETTERSSON i Umeå (S).....	57	
Anf. 70 Miljöminister LENA EK (C).....	57	
11 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	58	
12 § Anmälan om interpellation	58	
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	59	
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	59	

